

Answering
tomorrow's
challenges
today

Mid term evaluatie EFRO

Overkoepelend rapport

Gemeente Rotterdam

Rotterdam, 17 januari 2025

Mid term evaluatie EFRO

Overkoepelend rapport

Gemeente Rotterdam

Rotterdam, 17 januari 2025

Inhoudsopgave

Lijst met afkortingen.....	5
1 Inleiding.....	6
1.1 Achtergrond van de evaluatie	6
1.2 Onderzoeksvragen.....	6
1.3 Onderzoeksmethodiek	7
1.4 Leeswijzer	7
2 Beschrijving van het Nederlandse EFRO programma.....	8
2.1 Organisatie Nederlandse EFRO programma.....	8
2.2 Doelen van het Nederlandse EFRO programma.....	8
2.3 Financiering van het Nederlandse EFRO programma	10
3 Uitvoering.....	12
3.1 Inleiding	12
3.2 Uitvoering in de praktijk.....	12
3.3 Administratieve lasten	17
3.4 Reflectie.....	18
4 Financiële voortgang.....	20
4.1 Inleiding	20
4.2 Geplande financiële toewijzing per jaar	20
4.3 Uitputting budget per 01-12-2024	21
4.4 Rijkscofinanciering	23
4.5 Doelstellingen voor klimaat	24
4.6 Pijplijn	25
4.7 Perspectief voor financiële doelstellingen.....	25
4.8 Reflectie.....	26
5 Inhoudelijke voortgang programma's	28
5.1 Inleiding	28
5.2 Projectaanvragen	28
5.3 Stand van zaken op de output indicatoren	31
5.4 Stand van zaken op de resultaat indicatoren.....	31
5.5 Reflectie en prognose	32
6 Aansluiting bij overige bepalingen	33
6.1 Inleiding	33
6.2 Horizontale beginselen.....	33
6.3 Landen specifieke aanbevelingen.....	34
6.4 INEK	35
6.5 Sociaaleconomische situatie.....	35
6.6 Conclusie.....	35

7	Conclusies.....	36
7.1	Inleiding	36
7.2	Doeltreffendheid	36
7.3	Doelmatigheid	37
7.4	Best practices	37
7.5	Aanbevelingen.....	38
	Bijlage 1: Overzicht onderzoeksvragen.....	40
	Bijlage 2: Gebruikte bronnen.....	42
	Gesproken personen	42
	Bijlage 3: Begrippen.....	49
	Bijlage 4: Financiële voortgang.....	50

Lijst met afkortingen

Afkorting	Omschrijving
BD	Beleidsdoelstelling
CPR	Construction Product Regulation
DEI+	Demonstratie Energie- en Klimaatinnovatie
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
GTI	Geïntegreerde Territoriale Investerings
INEK	Integraal Nationaal Plan Energie en Klimaat
MIT	Mkb-innovatiestimulering Regio en Topsectoren
mkb	Midden- en kleinbedrijf
OP	Operationeel Programma
REACT-EU	Herstelbijstand voor cohesie en regio's van Europa
RIS3	Regionale Innovatie Strategie voor Slimme Specialisatie
RSO	Regional Specific Objective (Specifieke Doelstelling)
SCO	Simplified Cost Options
STEP	Strategische technologieën voor Europa
SNN	Samenwerkingsverband Noord-Nederland
VWEU	Verdrag Werking Europese Unie

1 Inleiding

1.1 Achtergrond van de evaluatie

Om bij te dragen aan de versterking van de concurrentiepositie, economische groei, een betere kwaliteit van leven en duurzame ontwikkeling heeft de Europese Commissie in de periode 2021-2027 361 miljard euro gereserveerd voor vier structuur- en investeringsfondsen, waaronder het EFRO-programma.

Onder EFRO vallen zowel de Nederlandse programma's alsook de internationale INTERREG-programma's. De focus in deze evaluatie ligt op de Nederlandse programma's, die ook wel landsdelige programma's worden genoemd. Voor de periode 2021-2027 ontvangt Nederland 506 miljoen euro uit de EU-begroting om deze programma's uit te voeren.¹ Dit bedrag wordt verdeeld over de vier landsdelige EFRO-programma's: Noord-, Oost-, Zuid- en West-Nederland.

In de periode 2021-2027 zijn er drie beleidsdoelstellingen (BD's) voor de uitvoering van het Nederlandse EFRO-programma's geselecteerd:

- Een slimmer Europa – innovatieve en slimme economische transformatie (BD1);
- Een groener, koolstofarm Europa (BD2); en
- Een Europa dat dichterbij de burger staat – de duurzame en geïntegreerde ontwikkeling van stads-, plattelands- en kustgebieden bevorderen via lokale initiatieven (BD5)².

Conform artikel 18 van de CPR-verordening (1060 van 2021)³ moet een mid term evaluatie voor de EFRO-programma's worden uitgevoerd en de beoordeling van deze mid term evaluatie moet uiterlijk 31 maart 2025 aangeleverd bij de Europese Commissie. Het belangrijkste doel van deze evaluatie is de prestaties van het EFRO-programma te evalueren. Zodat op basis van de resultaten eventueel bijgestuurd kan worden op de programma's. Tevens kan op grond van de evaluatie het beste worden bepaald hoe de flexibiliteitsbijdrage kan worden ingezet.

1.2 Onderzoeksvragen

De hoofdvraag voor deze mid term evaluatie is:

“Liggen de EFRO-programma's op koers op de peildatum 31 december 2024?”

De hoofdvraag is opgedeeld in deelvragen die gezamenlijk antwoord moeten geven op de hoofdvraag. In Bijlage 1: Overzicht onderzoeksvragen zijn de deelvragen opgenomen. Deze deelvragen zijn onderverdeeld in drie categorieën:

¹ Programmadocumenten EFRO

² Op BD5 wordt alleen ingezet vanuit West.

³ [Verordening - 2021/1060 - EN - EUR-Lex](#)

1. **Algemeen EFRO-programma overstijgend:** Dit deel richt zich op de processen en inrichting van de programma's, waarbij input vanuit de vier landsdelige programma's leidt tot een overkoepelend inzicht in de werking van het EFRO.
2. **Uitvoering en implementatie van het EFRO-programma:** Hier ligt de focus op het functioneren van de programma's in de praktijk. Hoe worden de doelen behaald en wat zijn de resultaten in termen van implementatie? Dit onderdeel gaat dieper in op de voortgang van de uitvoering.
3. **Financiering:** Deze vragen zijn gericht op de financiële prestaties van de programma's. In hoeverre zijn de middelen efficiënt ingezet en hoe verhouden de uitgaven zich tot de resultaten?

De drie onderdelen leiden gezamenlijk tot overkoepelend inzicht in de doelmatigheid en doeltreffendheid van de EFRO-programma's en tot aanbevelingen voor de overige looptijd van het EFRO-programma tot en met 2029. In Bijlage 1: Overzicht onderzoeksvragen zijn alle onderzoeksvragen uitgewerkt. De onderdelen twee en drie zijn daarnaast ook nog in separate landsdeelrapporten uitgewerkt.

1.3 Onderzoeksmethodiek

Voor het onderzoek hebben een literatuurstudie, 68 verkennende en verdiepende interviews met gebruikers en beheerautoriteiten, en vijf validatiesessies plaatsgevonden tussen september en december 2024. In Bijlage 2: Gebruikte bronnen zijn de gebruikte documenten, de namen van de geïnterviewden en de namen van de aanwezigen bij de validatiesessie opgenomen.

1.4 Leeswijzer

Na deze introductie, volgt in het **tweede hoofdstuk** een korte beschrijving van het programma, inclusief de doelstellingen en financiering. Vervolgens lichten we in het **derde hoofdstuk** het proces van uitvoering toe, met aandacht voor de belangrijkste trends en uitdagingen die in de landsdelen zijn geïdentificeerd. In het **vierde hoofdstuk** bespreken we de financiële voortgang van het programma, met daarbij een analyse van landsdelige verschillen en het **vijfde hoofdstuk** de inhoudelijke voortgang van het programma inclusief een overzicht van de behaalde resultaten en de voortgang op indicatoren per prioriteit. In het **zesde hoofdstuk** bespreken we hoe het programma aansluit bij de volgende bepalingen: horizontale beginselen, landenspecifieke aanbevelingen, Integraal Nederlands Energie en Klimaatplan. Ook gaan we in op de veranderingen in de regionale sociaaleconomische situatie binnen de landsdelen. Afsluitend, in het **zevende hoofdstuk** reflecteren we op de doeltreffendheid en doelmatigheid van het programma als geheel en formuleren we aanbevelingen voor de verdere looptijd van het programma.

2 Beschrijving van het Nederlandse EFRO programma

2.1 Organisatie Nederlandse EFRO programma

Voor de uitvoering van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (verder: EFRO) in Nederland zijn vier programma's opgesteld, die gezamenlijk heel Nederland afdekken. Voor de vier programma's zijn beheerautoriteiten aangewezen.⁴ Dit zijn:

- Het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), dat zich richt op het grondgebied van de provincies Drenthe, Friesland en Groningen;
- De provincie Gelderland (EFRO Oost), die zich richt op het grondgebied van de provincies Gelderland en Overijssel;
- De provincie Noord-Brabant (Stimulus Projectmanagement), die zich richt op het grondgebied van de provincies Zeeland, Noord-Brabant, en Limburg;
- De Gemeente Rotterdam (Kansen voor West) die zich richt op het grondgebied van de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland en Utrecht.

Figuur 2.1 Nederlandse EFRO programma's

Elk landsdeel beschikt over een onafhankelijk monitoring-comité dat toezicht houdt op de uitvoering van het programma. Ook is een commissie met deskundigen actief die een belangrijke rol speelt in de inhoudelijke beoordeling van subsidieaanvragen.

Op nationaal niveau zijn het ministerie van Economische Zaken als lidstaatverantwoordelijke en systeemverantwoordelijke en de Auditdienst Rijk als auditautoriteit op lidstaatniveau betrokken.

2.2 Doelen van het Nederlandse EFRO programma

Alle vier de landsdelen focussen op de volgende twee doelstellingen:

1. Een competitiever en slimmer Europa door bevordering van een innovatieve en slimme economische transformatie en regionale ICT-connectiviteit;
2. Een groener, veerkrachtig en koolstofarm Europa dat de overgang maakt naar een koolstofneutrale economie, door de bevordering van een schone en rechtvaardige energietransitie, groene en blauwe investeringen, de circulaire economie, klimaatmitigatie en -adaptatie, risicopreventie en risicobeheersing, en duurzame stedelijke mobiliteit.

Daarnaast wordt specifiek voor integrale, duurzame stedelijke ontwikkeling in het landsdeel West ingezet op de onderstaande beleidsdoelstelling:

⁴ EFRO Handboek 2021-2027

5. Europa dichterbij de burger brengen door duurzame en geïntegreerde ontwikkeling van alle soorten gebieden en lokale initiatieven.⁵

Binnen deze drie beleidsdoelstellingen zijn specifieke doelstellingen opgenomen (RSO's)⁶. De landsdelen zetten verschillend in op de specifieke doelstellingen. In Tabel 2.1 is een overzicht opgenomen met de prioriteiten en specifieke doelstellingen per landsdeel.

Tabel 2.1 Overzicht specifieke doelstellingen per landsdeel

Specifieke doelstelling	Noord	Oost	Zuid	West
RSO1.1 Versterking van de onderzoeks- en ontwikkelingscapaciteit en invoering van geavanceerde technologieën	✓	✓	✓	✓
RSO1.4 Ontwikkelen van vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap.	✓			
RSO2.1 Bevorderen van energie-efficiëntie maatregelen en verminderen CO ₂ uitstoot				x
RSO2.2 Bevorderen van Hernieuwbare Energie	✓	✓	✓	✓
RSO2.3 Ontwikkelen van slimme energie systemen, grids en opslag	✓	✓	✓	✓
RSO2.6 Bevorderen van de transitie naar een circulaire economie	✓			✓
RSO5.1 Bevordering van de geïntegreerde sociale, economische en ecologische/duurzame ontwikkeling, cultureel erfgoed, toerisme en veiligheid in stedelijke gebieden.				✓

In landsdeel Oost wordt een programmawijziging doorgevoerd om prioriteit 2 te vervangen door prioriteit 3 vanuit het platform voor strategische technologieën voor Europa (STEP). In prioriteit 3 zijn bredere financieringen mogelijk. De beheerautoriteit is onlangs al begonnen met het openstellen van budget binnen deze prioriteit, maar wacht nog op definitieve goedkeuring van de Europese Commissie.

⁵ Programma EFRO 2021-2027 West-Nederland

⁶ Uit alle overkoepelende programma's

2.3 Financiering van het Nederlandse EFRO programma

2.3.1 Financiering van het programma

De beschikbare middelen voor het Nederlandse EFRO programma zijn in onderstaande tabel weergegeven. De Europese Unie heeft in totaal 506 miljoen euro beschikbaar gesteld aan het Nederlandse EFRO programma. Als volgt verdeeld over de landsdelige programma's:

Tabel 2.2 Beschikbare middelen per programma inclusief technische bijstand en flexibiliteitsbijdrage (in miljoenen euro's)

Programma	EFRO (EU-middelen)	Publieke en private cofinanciering	Totale omvang programma
Noord	108	126	234
Oost	82	135	217
Zuid	109	202	311
West	207	291	498
Totaal	506	754	1.260

Bron: landsdelige EFRO programma's

Van het totaal is er vanuit de Europese Commissie 3,5% forfait van het programma budget beschikbaar gesteld voor de programmaorganisatie en -ondersteuning. Tevens is 8% van het totale EFRO budget voor Nederland aangemerkt als Geïntegreerde Territoriale Investerings (GTI) ter bevordering van duurzame stedelijke ontwikkeling. De GTI-middelen worden geconcentreerd ingezet in de vier grote steden en specifiek in die gebieden waar de grootste uitdagingen geïdentificeerd zijn. Daarmee zijn deze middelen alleen van toepassing op landsdeel West.⁷

In Tabel 2.3 zijn de financiële toewijzingen van EFRO-middelen per prioriteit en regiocategorie weergegeven. De EFRO-programma's kennen twee zogeheten regiocategorieën, 'meer ontwikkeld' en 'transitie', met gescheiden budgetlijnen. Landsdelen Oost en Zuid hebben alleen regiocategorie 'meer ontwikkeld', maar in landsdeel West is de provincie Flevoland aangemerkt als transitiegebied. Hetzelfde geldt voor de provincies Drenthe en Friesland in Noord. De budgetverdeling tussen de prioriteiten is een harde scheiding. Binnen de prioriteiten is schuiven met budget tussen de specifieke doelstellingen wel mogelijk.

Tabel 2.3 Financiële toewijzingen EFRO-middelen naar prioriteit en regiocategorie (in miljoenen euro's, afgeronde cijfers)

Prioriteit	Regiocategorie	Noord	Oost	Zuid	West
1	Meer ontwikkeld	19	56	76	96
	Transitie	57	n.v.t.	n.v.t.	17
2	Meer ontwikkeld	8	26	33	56
	Transitie	24	n.v.t.	n.v.t.	7
5	Meer ontwikkeld	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	31
Totaal	Meer ontwikkeld	27	82	109	184
	Transitie	81	n.v.t.	n.v.t.	24
		108	82	109	207

Bron: regionale EFRO programma's

⁷ Methodologisch kader Kansen voor West III

2.3.2 Inzet van instrumenten

Elk programma is gebaseerd op de RIS3 van het landsdeel. Waarna er een aantal actielijnen zijn uitgewerkt waarbinnen instrumenten worden ingezet. Dit instrumentarium verschilt per programma. De keuze voor de inzet van instrumenten zijn daarmee afgestemd op de specifieke kenmerken en aanpak van elk landsdeel.

Tabel 2.4 **Overzicht van instrumentarium per landsdeel**

	Noord	Oost	Zuid	West
First come first serve	✓	✓		✓
Tenders		✓ ⁸	✓	
Financieringsinstrumenten		✓		✓
Vouchers	✓			✓
CLLD				✓

Bron: landsdelige EFRO programma's

Over het algemeen wordt in drie landsdelen gekozen voor het 'first come, first serve'-principe, waarbij subsidieverzoeken op volgorde van binnenkomst worden beoordeeld. Deze aanpak is gekozen vanwege de brede variatie aan onderwerpen en voorstellen, waardoor het moeilijk is om projecten onderling te vergelijken en rangschikken. Alleen landsdeel Zuid maakt gebruik van tenders, omdat zij werken met thematische openstellingen, waardoor de kwaliteit van projecten goed met elkaar vergeleken kan worden. Landsdeel Oost heeft onder voorbehoud een tender opengesteld voor de STEP middelen, die na goedkeuring van de program-mawijziging door de Europese Commissie daadwerkelijk geïmplementeerd kunnen worden.

Daarnaast valt op dat landsdeel West gebruik maakt van CLLD (community-led local development), als onderdeel van de invulling van prioriteit 5. Landsdelen Noord en West maken bovendien gebruik van vouchers, terwijl financieringsinstrumenten alleen in landsdelen Oost en West worden ingezet.

⁸ Tenders worden vanaf januari ingezet voor prioriteit 3 STEP-programma

3 Uitvoering

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geven wij inzicht in de uitvoering van het EFRO-programma. Daarbij gaan we in op de uitvoering in de praktijk en de uitdagingen waarmee partijen te maken hebben in de uitvoering.

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- Hoe is het proces van de uitvoering verlopen (uitwerken van openstellingen, aanvraag, projectselectie door commissie van deskundigen, afhandeling aanvragen, communicatie)?
- In hoeverre lukt het om projecten te vinden die voldoen aan de doelen van het programma? Waarom wel/niet?
- Is bij de uitvoering sprake van implementatieproblemen? Zo ja, hoe is hier mee omgegaan en wat is het resultaat?
- Welke eisen/voorwaarden worden vanuit het programma gesteld aan de financiering van projecten? Aan welke eisen moeten projecten voldoen om voor subsidie in aanmerking te komen?

3.2 Uitvoering in de praktijk

In de landsdelige rapporten hebben we de stappen die aanvragers en begunstigden doorlopen bij een EFRO-subsidie uiteengezet. Op hoofdlijnen bestaat de uitvoering uit drie fasen: 1) uitwerking van openstellingen; 2) beoordeling; en 3) uitvoering en verantwoording.

3.2.1 Fase 1: Uitwerking van de openstellingen

Openstellingen

Voor de toewijzing van de middelen vinden openstellingen plaats. Hoewel het algemene proces vergelijkbaar is in alle landsdelen, zijn er verschillen in strategieën en uitvoering.

Landsdeel Noord legt de nadruk op het opzetten van ecosystemen om het mkb te versterken. Door brede consortia te vormen van mkb, grote bedrijven en kennisinstellingen, streeft de regio naar versterking van lokale kennisnetwerken. Landsdeel West kiest voor een decentrale aanpak waarbij provincies en steden hun eigen openstellingen voorbereiden, wat flexibiliteit biedt om in te spelen op lokale behoeften. Landsdelen Zuid en Oost hanteren een aanpak met jaarlijks vastgelegde thema's, openstellingsdata en het maximaal subsidiebedrag per project.

De evaluatoren vinden deze keuze voor verschillende openstellingstrategieën logisch, gezien de verschillende behoeften in de landsdelen.

Ideevorming en begeleiding

Om tot een kwalitatief goed voorstel te komen heeft een aanvrager diverse mogelijkheden voor ondersteuning. De aanvragers kunnen voorafgaand aan het indienen van hun projectvoorstel contact opnemen met het programmabureau, een steunpunt (in landsdeel West) of provincies voor advies en informatie. Deze faciliterende rol heeft voordelen voor zowel de beheerautoriteiten alsook de begunstigden. Voor beheerautoriteit is het voordeel dat goede projectvoorstellen eerder leiden tot het realiseren van de doelstellingen en het volledig uitputten van het budget. Door nadere toelichting en ondersteuning te geven, wordt een aanvrager in staat gesteld om een kwalitatief hoogwaardiger projectvoorstel in te dienen welke een grotere kans heeft op een positieve beoordeling. Daarnaast weet de begunstigde door deze gesprekken beter wat er in het traject verwacht wordt.

Het contact en de communicatie met de beheerautoriteiten worden in de landsdelen door begunstigden als positief beoordeeld. Persoonlijk contact en betrokkenheid van de beheerautoriteiten dragen bij aan een betere begeleiding van aanvragers en worden gewaardeerd door zowel mkb als grotere consortia. Deze directe en toegankelijke communicatie speelt een belangrijke rol in het succes van de begeleiding en het vertrouwen in het EFRO-programma.

Ondanks deze laagdrempelige ondersteuning blijkt uit interviews dat de meeste aanvragers een subsidieadviseur inschakelen vanwege de complexiteit van het aanvraagproces. Hoewel deze adviseurs effectief zijn in het verhogen van de slagingskansen, kan dat ten koste gaan van het maatwerk en de diepgang van aanvragen.

Indienen aanvraag

De landsdelen hanteren verschillende openstellingssystematieken afhankelijk van de aard van projecten en regionale prioriteiten (zie ook sectie 2.3.2).

Met betrekking tot het indienen van een aanvraag, zijn de volgende aandachtspunten van toepassing:

- De gebruikers, die wij hebben gesproken voor deze evaluatie, ervaren het aanvraagproces verschillend. Sommigen zien het proces als overzichtelijk, terwijl anderen het proces als complex ervaren. Dit laatste geldt met name voor gebruikers die voor de eerste keer een subsidie aanvragen of de wat kleinere mkb'ers.
- Sommige gebruikers geven aan dat korte openstellingsperioden bij 'first-come-first-serve' leiden tot verhoogde druk om tijdig kwalitatieve aanvragen in te dienen. Anderzijds geeft een deadline ook duidelijkheid over de verwachte tijdlijnen, waardoor de voortgang van het programma geborgd wordt, en vertraging zo veel mogelijk voorkomen.

3.2.2 Fase 2: Beoordelingsproces

De volgorde en benaming van de onderstaande stappen binnen het beoordelingsproces verschilt per landsdeel. Daar waar verschillen zijn, wordt dit in onderstaande tekst zoveel mogelijk aangegeven.

Volledigheidstoets⁹

Nadat een subsidieaanvraag is ingediend volgt in alle landsdelen een volledigheidstoets. Hierbij wordt beoordeeld of alle vereiste informatie is aangeleverd en of is voldaan aan de voorschriften voor het in behandeling nemen van de aanvraag. Deze voorschriften kunnen per openstelling verschillen. Wanneer een aanvraag aan alle wettelijke eisen voldoet, wordt de aanvraag in behandeling genomen.¹⁰

Beleidsbeoordeling¹¹

De fase waarin landsdelen een beleidsbeoordeling uitvoeren verschilt. In landsdeel West voert het steunpunt een beleidstoets uit, alvorens een project wordt doorgeleid aan de commissie van deskundigen of stedelijke adviesgroep. Ook in de landsdelen Oost en in Zuid wordt aan de voorkant gekeken of de aanvraag inhoudelijk past en bijdraagt aan de specifieke doelstellingen van het programma. In landsdeel Noord wordt zowel bij de beoordeling van de commissie van deskundigen, als tijdens de financieel technische toets een beleidsbeoordeling uitgevoerd. Hierdoor zijn er al diverse stappen doorlopen voordat een project in zijn totaliteit op de conformiteit met het beleid wordt beoordeeld. Als onderdeel van de versnelling om N+3 te halen, worden de financieel technische toets en de beoordeling door de deskundigencommissie overigens nu gelijktijdig uitgevoerd.

Beoordeling commissie van deskundigen¹²

De commissie van deskundigen voert de inhoudelijke beoordeling van de projecten uit, die vervolgens een advies uitbrengen aan de beheerautoriteit. Er wordt binnen de deskundigencommissie getoetst op belangenverstrengeling. Als er een vermoeden is van belangenverstrengeling dan wordt dit commissielid niet ingezet. De vier beheerautoriteiten werken met een uniforme, landelijk vastgestelde beoordelingssystematiek. De vijf criteria vormen het 'basiskader' voor beoordeling. Het project krijgt een aantal punten toegewezen op bovenstaande criteria en dient momenteel minimaal zeventig van de honderd punten te scoren om voor subsidie in aanmerking te komen. Aanvullend geldt als uitsluitingscriterium dat er per beoordelingscriterium minimaal 50% van het maximaal te behalen aantal punten dient te worden behaald.

Aanvullend op de vijf criteria kan er in een beleidsregel, binnen de grenzen van het kader een nadere uitwerking van de criteria worden opgenomen. Door deze nadere uitwerking kunnen verschillen per landsdeel ontstaan. In een aantal bijzonderheden in de verschillende landsdelen:

⁹ In landsdeel Noord wordt dit een compleetheidstoets genoemd.

¹⁰ Handboek EFRO 2021-2027

¹¹ In landsdeel West wordt dit een beleidstoets genoemd.

¹² In landsdeel Zuid wordt dit adviescommissie genoemd. In landsdelen Noord en Oost wordt dit de deskundigencommissie genoemd. In landsdeel West is er sprake van zowel een stedelijke adviesgroep als een deskundigencommissie. De stedelijke adviesgroep beoordelen projectaanvragen die vallen binnen de GTI-gebieden voor duurzame stedelijke ontwikkeling.

- Naast de reguliere aanpak werkt landsdeel West met stedelijke adviesgroepen voor aanvragen die binnen GTI-gebieden (duurzame stedelijke ontwikkeling) vallen. Hier wordt een beperkter beoordelingskader toegepast, gericht op de kwaliteit van de aanvraag, passendheid binnen de doelstellingen van het programma en duurzame ontwikkeling en maatschappelijke impact.
- Landsdeel Zuid onderscheidt zich door te werken met een grotere poule van deskundigen, waarvan per openstelling een selectie wordt gemaakt op basis van de relevantie voor het thema. Dit verhoogt de kans dat projecten worden beoordeeld door experts met specifieke vakkennis.
- In de andere landsdelen werken de commissie van deskundigen met vaste leden, wat consistentie in de beoordeling biedt. Toch wordt in verschillende landsdelen opgemerkt dat sommige projecten, vooral die met een technisch of gespecialiseerd karakter, denk bijvoorbeeld aan projecten gericht op recente technologische ontwikkelingen als Artificial Intelligence, soms moeilijk te beoordelen zijn door een gebrek aan specifieke expertise in de commissie. Dit leidt tot twijfels over de rechtvaardigheid van het proces bij sommige aanvragers.

Financieel-technische beoordeling

Na de inhoudelijke beoordeling door de commissie van deskundigen volgt in de landsdelen Noord, Zuid en West een financieel-technische beoordeling. In landsdeel Oost wordt een deel van deze beoordeling voorafgaand aan de beoordeling van de commissie van deskundigen gedaan (bijvoorbeeld de volledigheid en financiële moeilijkheden). De financieel-technische beoordeling omvat een check van de ingediende documenten en onderbouwingen. De beheerautoriteit controleert of alle gegevens correct en aannemelijk zijn en voldoen aan de eisen.

Een belangrijke reden waarom aanvragen in dit stadium worden afgewezen, is dat de aanvragers conform de AGVV niet voldoen aan de vereisten omtrent 'ondernemingen in moeilijkheden'. De Europese staatsteunregelgeving laat het niet toe om ondernemingen in moeilijkheden te ondersteunen.

Besluit en afhandeling aanvragen

Wanneer de beoordelingsfase is afgerond, neemt de beheerautoriteit een besluit. De beheerautoriteit heeft de mogelijkheid om met het advies van de commissie van deskundigen in te stemmen, maar kan er ook goed beargumenteerd van afwijken, dit is in geen van de landsdelen gebeurd. Op basis van het besluit en de hoogte van maximaal subsidiebedrag per project wordt bepaald welke projecten subsidie ontvangen en hoeveel.

3.2.3 Fase 3: Uitvoering en verantwoording

Na de subsidieverlening volgt de uitvoerings- en verantwoordingsfase, waarbij de begunstigde periodiek verantwoording aflegt over de uitvoering, voortgang en behaalde resultaten van het project, alsmede de gemaakte kosten. Het verantwoordingsproces bestaat uit twee belangrijke fasen: de tussentijdse voortgangsrapportages en het verzoek tot vaststelling aan het einde van het project. Eventuele tekortkomingen in voortgangsrapportages worden geanalyseerd op basis van een categoriseringstabel. Deze tabel is opgesteld door de vier beheerautoriteiten, conform de relevante verordeningen, en koppelt een correctie reden (code) aan financiële consequenties. Tekortkomingen die met deze methode worden geconstateerd, gaan onder

meer over niet gedateerde of ondertekende urenstaten, het onvoldoende aantonen dat sprake is van Sound Financial Management of een foutieve berekening van kosten derden.

Op basis van de interviews met gebruikers blijkt dat de uitvoering van de projecten na de beschikking over het algemeen soepel verloopt, maar er zijn enkele uitdagingen die in meer of mindere mate in de landsdelen naar voren komen:

- De eisen voor (transparante) verantwoording worden doorgaans door de begunstigden als uitvoerig ervaren. De administratieve lasten worden als aanzienlijk ervaren, ondanks dat ook wordt aangegeven dat dit gezien de omvang van de subsidiebijdrage wel begrijpelijk is.
- In de landsdelen worden technische knelpunten in het webportaal genoemd als een gedeelde uitdaging. Dit webportaal wijkt af van andere Europese programma's. Een specifiek voorbeeld dat een aantal keer is genoemd is dat gebruikers nu regel voor regel hun uren moeten declareren per persoon, terwijl het voorheen mogelijk was om loonkosten in één Excel-bestand te uploaden.
- Netcongestie, ofwel een tekort aan aansluitingen op het elektriciteitsnet, blijkt een gedeeld probleem, zij het in verschillende mate per landsdeel. In landsdeel Oost leidde dit in één geval tot een vroegtijdige projectstop, terwijl in landsdeel West wordt aangegeven dat dit een structurele uitdaging vormt, waardoor projecten vertraging oplopen. Dit probleem benadrukt de afhankelijkheid van infrastructuur voor de succesvolle uitvoering van projecten.
- Er werd in de gesprekken in één landsdeel aangegeven dat voorfinanciering een probleem vormt, vooral voor kleinere ondernemingen. In de gesprekken met andere landsdelen blijkt dit ook een gedeeld aandachtspunt te zijn. Bedrijven moeten vaak lange tijd wachten op de daadwerkelijke uitbetaling van toegekende middelen, wat hen dwingt om projecten gedurende enkele maanden zelf voor te financieren. Dit kan een aanzienlijke belasting zijn voor het mkb en kan de haalbaarheid van hun deelname aan het programma beperken.

3.2.4 Communicatie

Communicatie vormt een integraal onderdeel van alle landsdelige programma's, waarbij landsdelen verschillende strategieën hanteren om het programma bekendheid te geven en potentiële aanvragers te bereiken. Hoewel de benadering per landsdeel verschilt, hebben alle communicatie-inspanningen tot doel de zichtbaarheid van het programma te vergroten en ondernemers te informeren over de mogelijkheden. De landsdelige programma's worden via meerdere kanalen onder de aandacht gebracht, zoals de website, LinkedIn, nieuwsbrieven en webinars. Ook worden (fysieke) informatiebijeenkomsten gehouden. Veel ondernemers komen via persoonlijke netwerken of andere informele kanalen in aanraking met het programma. Desalniettemin geven verschillende gebruikers uit alle landsdelen aan dat de zichtbaarheid van het EFRO-programma verbeterd kan worden.

3.2.5 Monitoring en bijsturing

Gedurende de programmaperiode vindt er actieve monitoring en bijsturing op basis van ervaringen en nog te bereiken doelstellingen. Het monitoringscomité houdt toezicht op de kwaliteit en doeltreffendheid van de uitvoering van het programma en sturen bij waar nodig. Ieder half jaar komt het monitoringcomité samen. In landsdeel Noord is dit viermaal per jaar.

3.3 Administratieve lasten

Het terugdringen van administratieve lasten voor begunstigden omtrent de aanvraag en verantwoording van de verkregen middelen is een belangrijk doel van het huidige EFRO-programma voor alle vier de Nederlandse landsdelen. In de huidige programmaperiode zijn stappen gezet om processen (zowel het indienen van aanvragen als uitvoering en verantwoording) te standaardiseren en vereenvoudigen. Bijvoorbeeld door het invoeren van de Simplified Cost Options (SCO).

Uit de interviews blijkt dat administratieve lasten nog steeds een belangrijk aandachtspunt vormen binnen het huidige programma om een project uit te voeren. Hoewel aanvragers aangeven dat de administratieve lasten nog steeds hoog zijn, worden ze gezien de omvang van de te verkrijgen bedragen door de meeste betrokkenen niet als onevenredig ervaren. In vergelijking met eerdere programma's zijn er volgens de geïnterviewden bovendien positieve veranderingen merkbaar, met name door de invoering van de SCO. In de volgende alinea wordt hier verder op ingegaan.

Simplified Cost Options (SCO)

Een belangrijk onderdeel van het terugdringen van administratieve lasten in het huidige programma is de vereenvoudiging in de vaste uur- en maandtarieven voor loonkosten van begunstigden. Zie tekst box.

Binnen een project kunnen kosten worden begroot en verantwoord met behulp van drie verschillende opties binnen de SCO, die zijn ontworpen om administratieve lasten te verlichten. Dit zijn:

- Optie 1: loonkosten en overige directe kosten worden afzonderlijk begroot en verantwoord. Nieuw binnen deze optie is dat het vaste uurtarief is vastgesteld op 55 euro, en dat een nieuw vast maandbedrag van 7.800 euro kan worden gebruikt. Daarnaast geldt er een forfaitaire opslag van 1% op kosten derden onder 250 euro.
- Optie 2: loonkosten hoeven niet apart te worden verantwoord. In plaats daarvan worden deze forfaitair berekend als 23% van de overige directe kosten. Dit betekent dat alle partners in het project administratief worden ontlast, omdat loonkosten volledig zijn inbegrepen in het forfait.
- Optie 3: Combinatie van kosten in een vast uurtarief, waarbij zowel loonkosten als overige directe kosten worden gecombineerd in een verhoogd vast uurtarief van 67 euro in plaats van 55 euro. Hierdoor hoeven kosten derden niet afzonderlijk te worden ingediend, aangezien deze al zijn inbegrepen in de opslag op het uurtarief.¹³

Een SCO wordt over het algemeen als een gunstige ontwikkeling gezien door gebruikers voor het beperken van de administratieve lasten. Toch geven sommige betrokkenen aan dat de standaard en verhoogde uurtarieven van optie 1 en 3 niet altijd toereikend is om kosten te dekken.

¹³ Begrotingsformat EFRO 2021-2027

Ontwikkeling van de Dienstenprijsindex (DPI) en impact op tarieven

Het vastgestelde uurtarief van 55 euro is aan het begin van de programmaperiode berekend op basis van de destijds beschikbare informatie en vooruitzichten. De evaluatoren hebben de berekening van deze uurtarieven ontvangen. Deze berekeningen vormen het uitgangspunt van de volgende analyse.

De gemiddelde uurtarieven die gebruikt worden binnen de SCO een vast tarief voor de huidige periode zijn berekend op basis van gegevens van het vorige programma (OP-EFRO programma van 2014 tot 2020). Deze zijn vervolgens naar het huidige prijspeil gebracht door indexatie vanaf halverwege 2016 (het midden van de periode) tot het midden van 2025 (ook weer het midden van de huidige periode) om rekening te houden met de verwachte loonkostenstijging. In de indexatieberekening is uitgegaan van een gemiddelde jaarlijkse stijging van de cao-lonen van 1,94%, gebaseerd op de loonstijgingen in de periode 2014-2020. Wanneer deze trend wordt doorgetrokken, leidde dit tot een verwachte totale loonkostenstijging van 18,92% van medio 2016 tot medio 2025.

Doordat de daadwerkelijke inflatiecijfers hoger zijn dan de historische inflatiecijfers, is de indexatie die gebruikt is in de berekening lager ingeschat dan daadwerkelijk het geval was. Uit de gerealiseerde gegevens tot en met Q3 2023 blijkt dat de cao-lonen, ten opzichte van medio 2016, zijn gestegen tot een index van 123,28, wat neerkomt op een totale stijging van 23,28%. Dit betekent een gemiddelde jaarlijkse loonstijging van ongeveer 2,9%. Wanneer we deze trend doortrekken over de gehele periode (met nog 1,75 jaar te schatten), leidt dit tot een herijkte verwachte loonkostenstijging van ongeveer 29.67% over negen jaar.

$$(1,2328 * 1,029^{1,75}) = 1,2967$$

Uitgaande van de tarieven vastgesteld via de SCO, met een uurtarief van 55 euro, zou een correctie naar de werkelijke stijging als volgt moeten plaatsvinden:

$$€ \frac{55}{1.1892} * 1.2967 = €59.97$$

Dit betekent dat het uurtarief eigenlijk rond de 60 euro voor de resterende programmaperiode zou moeten liggen in plaats van de huidige 55 euro. De compensatie voor de daadwerkelijke inflatie kan ook worden doorberekend bij de overige SCO-opties.

3.4 Reflectie

De evaluatoren constateren dat het proces van de uitvoering in alle landsdelen goed is verlopen. Er zijn geen grote uitvoerings- of implementatieproblemen geconstateerd in de programmaperiode tot op heden. Wel zijn er een aantal aandachtspunten en best practices in de verschillende landsdelen naar voren gekomen:

- De openstellingen sluiten qua thematiek en vorm aan bij de regionale behoefte en context;
- De projectselectie verloopt volgens de afgesproken richtlijnen. Uit gesprekken blijkt dat een poule van deskundigen beter de complexiteit van de verschillende aanvragen kan ondervangen. Tegelijkertijd wordt aangegeven dat dit wel lastig te combineren is met de

first-come-first-serve methode, omdat er dan veel verschillende aanvragen moeten worden beoordeeld door de deskundigencommissie in een bijeenkomst;

- Een beleidsbeoordeling voorafgaand aan de beoordeling door de commissie van deskundigen, zorgt ervoor dat er kwalitatief betere projecten voorgelegd worden aan de commissie van deskundigen;
- De verantwoording wordt door begunstigen als complex en tijdrovend ervaren. Hierbij wordt wel opgemerkt dat de benodigde inzet niet onredelijk is in relatie tot de middelen die beschikbaar komen. Ook wordt de ondersteuning vanuit de beheerautoriteit als meerwaarde ervaren.
- Aandachtspunt bij de verantwoording wordt het webportaal genoemd, welke afwijkt van andere Europese programma's.
- Het contact en de communicatie met de beheerautoriteiten worden in alle landsdelen als positief beoordeeld door de betrokkenen.

4 Financiële voortgang

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk lichten we de financiële voortgang van het programma toe. Dit hoofdstuk geeft antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- Hoe is de planning van de programmering ingericht?
- Uitputting budget:
 - Hoe verloopt de uitputting van het budget?
 - Is dit wel/niet volgens verwachting?
 - Wat zijn de belangrijkste redenen hiervoor?
- Rijkscofinanciering vanuit het ministerie van Economische Zaken:
 - Welk bedrag aan Rijkscofinanciering is ingezet en uit welke bronnen (publiek/privaat)?
 - Hoe worden de Rijkscofinancieringsmiddelen vanuit het ministerie van Economische Zaken ingezet? (naar type projecten/interventies)
 - Welke specifieke eisen/randvoorwaarden gelden er voor de inzet van de Rijkscofinanciering vanuit het ministerie van Economische Zaken?

4.2 Geplande financiële toewijzing per jaar

De beheerautoriteiten hebben het programma vertaald naar een programmering, waarin de te committeren middelen in de tijd worden uitgezet. Regelmatig wordt de programmering herzien wanneer dit nodig is.

Voor de landsdelen Oost, Zuid en West geldt dat de nadruk voor de openstellingen in de beginperiode (2021-2025) van de programmaperiode ligt. Op deze wijze hebben de programma's nog ruimte voor eventueel vrijgevallen middelen uit de beginperiode opnieuw weg te zetten in 2026 en 2027, zodat alle middelen kunnen worden uitgezet.

In landsdeel Noord is het grootste deel van de middelen (driekwart) geprogrammeerd tot en met 2025, maar is nog een kwart over om in 2026 en 2027 weg te zetten. Zij hebben gekozen voor jaarlijks oplopende budgetten, omdat rekening is gehouden met de verwachting dat het opzetten van de grote projecten rondom ecosystemen en randvoorwaarden meer tijd kosten voor deze leiden tot openstellingen.

In de volgende paragrafen wordt nader ingegaan op de uitputting van de budgetten, de cofinanciering en de financiële prognoses.

4.3 Uitputting budget per 01-12-2024

In volgende tabellen wordt ingegaan op het subsidiebudget, het totaalbedrag dat tot op heden is gecommiteerd, het EFRO-budget en de gecommiteerde EFRO-kosten en de ingediende kosten.

Bij de tabellen zijn de volgende analyses van belang:

1. **Totale programma budget:** Uiteindelijk moeten in 2029 alle totale kosten zijn ingediend bij de EU. Dit bedraagt voor alle landsdelen gezamenlijk zo'n 1.261 miljoen euro. Het is daarom belangrijk om te bezien of het programma op koers ligt om die doelstelling te behalen. Op dit moment is 52% van het totale budget gecommiteerd in geselecteerde projecten.
2. **EFRO-budget:** Uiteindelijk worden alleen de EFRO-budgetten die ook daadwerkelijk aan projecten zijn uitbetaald ook door de Europese Commissie betaald. Dit betekent dat ook de EFRO-budgetten aan het einde van de periode behaald moeten worden. Op dit moment is er 186 miljoen euro van de beschikbare 488 miljoen euro gecommiteerd (38%).
3. **Ingediende kosten:** Uiteindelijk moeten alle kosten ingediend worden bij de EU. De voortgang op de ingediende kosten door begunstigden bij de beheerautoriteit is dus onder meer relevant is voor de naleving van de N+3 norm. Omdat de kosten die zijn ingediend bij de beheerautoriteit na goedkeuring kunnen worden ingediend in de betaalaanvraag richting de Europese Commissie. Op dit moment zijn pas 11% van de kosten van het programma ingediend bij de beheerautoriteiten.

De onderverdeling naar landsdelen is opgenomen in Bijlage 4: Financiële voortgang.

Tabel 4.1 Budget en gecommiteerde projecten (peildatum: 01-12-2024)

Prioriteit	Regiocategorie	Budget (A)	Gecommiteerde projecten (B)	Gecommiteerd ten opzichte van budget (B/A)
1	Meer ontwikkeld	660	376	57%
1	Transitie	141	36	26%
2	Meer ontwikkeld	319	204	64%
2	Transitie	62	15	24%
5	Meer ontwikkeld	78	28	36%
Totaal	Meer ontwikkeld	1.057	608	58%
	Transitie	203	51	25%
		1.261	659	52%

Bron: Programma's EFRO 2021-2027 & Datasets MTR, bewerking Ecorys

Tabel 4.2 Budget en gecommiteerde EFRO bedragen gehele periode (peildatum: 01-12-2024)

Prioriteit	Regiocategorie	EFRO budget ¹⁴ (A)	Technische Bijstand (B)	EFRO gecommiteerd (C)	EFRO gecommiteerd ten opzichte van budget (C/A)
1	Meer ontwikkeld	240	8	116	48%
1	Transitie	71	3	11	15%
2	Meer ontwikkeld	117	4	43	37%
2	Transitie	30	1	5	17%
5	Meer ontwikkeld	30	1	11	36%
Totaal	Meer ontwikkeld	387	13	170	44%
	Transitie	101	4	16	16%
		488	17	186	38%

Bron: Programma's EFRO 2021-2027 & Datasets MTR, bewerking Ecorys

Tabel 4.3 Ingediende kosten (peildatum: 01-12-2024)

Prioriteit	Regiocategorie	Budget (A)	Ingediende kosten bij het programma (B) ¹⁵	Ingediende kosten ten opzichte van gepland (B/A)
1	Meer ontwikkeld	660	96,5	15%
1	Transitie	141	9,0	6%
2	Meer ontwikkeld	319	28,0	9%
2	Transitie	62	2,5	4%
5	Meer ontwikkeld	78	5,5	7%
Totaal	Meer ontwikkeld	1.057	130,0	12%
	Transitie	203	11,5	6%
		1.260	141,5	11%

Bron: Programma's EFRO 2021-2027 & Datasets MTR, bewerking Ecorys

Uit Tabel 4.1 blijkt dat op dit moment in totaal meer dan de helft van het budget gecommiteerd is. Er is hierbij een verschil tussen de landsdelen in de percentages. Ook zien we dat er meer middelen gecommiteerd zijn in meer ontwikkelde regio's dan in de transitier regio's.

Tabel 4.2 biedt een specifiek overzicht van de inzet van EFRO-middelen. Er is een groter aandeel van het EFRO-budget is toegewezen aan prioriteit 1 (127 van de 311 miljoen euro, oftewel 41%) ten opzichte van prioriteit 2 (48 van de 147 miljoen euro, oftewel 33%). Dit wijst erop dat prioriteit 2 relatief minder afhankelijk is van EFRO-financiering en vaker wordt mede gefinancierd uit andere bronnen. Dit brengt een risico met zich mee: wanneer landsdelen zich voornamelijk richten op het behalen van de totale kosten op programma-niveau, kan dit leiden tot een onder uitputting van EFRO-middelen binnen prioriteit 2.

¹⁴ Excl. technische bijstand; incl. flexibiliteitsbijdrage.

¹⁵ Dit zijn de kosten die bij het programma zijn ingediend. Na goedkeuring kunnen deze worden opgenomen in de betaalaanvraag richting de Europese Commissie.

Uiteindelijk moeten alle kosten worden ingediend bij de Europese Unie, waarbij de voortgang van de ingediende kosten bij de verschillende beheerautoriteiten van belang is voor de naleving van de N+3-norm. Tabel 4.3 geeft inzicht in de ingediende kosten door de projecten bij de beheerautoriteiten. Dit is cruciaal omdat de ingediende kosten, na goedkeuring door de beheerautoriteit, onderdeel worden van de formele betaalaanvraag. Tot op heden is 11% van de totale programmatische kosten ingediend bij de verschillende programma's.

Uit de cijfers blijkt dat er verschillen zijn in de voortgang van ingediende kosten tussen regio's en prioriteiten. In de transitieregio's is het aandeel ingediende kosten lager dan in de meer ontwikkelde regio's. Dit past ook bij het algemene beeld vanuit de committeringen.

Voor de prioriteiten geldt dat het percentage van de kosten dat is ingediend binnen prioriteit 1 (105,5 miljoen van de 801 miljoen, oftewel 13%) hoger is in vergelijking met prioriteit 2 (30,5 miljoen van de 381 miljoen, oftewel 8%) en prioriteit 5 (5,5 miljoen van de 78 miljoen, oftewel 7%). Dit is opvallend, gezien de kleinere verschillen tussen de committeringen tussen de prioriteiten. Een verklaring hiervoor kan zijn dat de projecten binnen prioriteit 2 vaak investeringsprojecten betreffen die moeten wachten op vergunningen en hierdoor langzamer op gang komen. Ook de projecten in prioriteit 5 zijn vaak wat later gestart, omdat die meer samenhangen met het schooljaar.

Hoewel het achterblijven van ingediende kosten in transitieregio's en prioriteit 2 deels verklaarbaar is door de relatief korte looptijd van het programma, blijft het een punt van aandacht. Vertragingen tussen de toewijzing van middelen en het declareren van kosten zijn onvermijdelijk. Echter, om problemen met de N+3-norm te voorkomen, is het essentieel dat er de komende tijd focus blijft op het tijdig indienen van declaraties door projecten.

4.4 Rijkscofinanciering

Inzet van de Rijkscofinanciering

Uit de cijfers in tabel 4.4 blijkt dat de 36,3 miljoen aan Rijkscofinanciering in de landsdelen als volgt is verdeeld over de prioriteiten:

- Prioriteit 1: 28,9 miljoen euro aan Rijkscofinanciering.
- Prioriteit 2: 7,4 miljoen euro aan Rijkscofinanciering.

De Rijkscofinanciering wordt met name ingezet voor innovatieve projecten binnen beide prioriteiten.

Tabel 4.4 Uitsplitsing toegekende Rijkscofinanciering naar prioriteit (in miljoenen euro's)
(peildatum 01-12-2024)

Prioriteit	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
1	2,5	6,2	7,4	12,8	28,9
2	1,2	1,2	2,4	2,6	7,4
Totaal	3,7	7,4	9,8	15,4	36,3

Bron: Programma's EFRO 2021-2027 & Datasets MTR, bewerking Ecorys

Randvoorwaarden Rijkscofinanciering

Uit de interviews komt naar voren in het huidige EFRO-programma een verandering is doorgevoerd in het cofinancieringsproces met Economische Zaken ten opzichte van de vorige programmaperiode. De Rijkscofinanciering wordt niet langer op projectniveau bepaald, maar op het niveau van openstellingen. Deze aanpassing leidt in landsdelen Noord, Oost en Zuid tot minder administratieve belemmeringen en een soepeler toewijzingsproces voor cofinanciering. In landsdeel West wordt aangegeven dat het stelsel juist voor minder flexibiliteit leidt ten opzichte van de committeringen binnen REACT-EU.

4.5 Doelstellingen voor klimaat

Volgens de EFRO-verordening moet 30% van de Uniebijdrage worden besteed aan klimaatdoelstellingen.¹⁶ Op projectniveau wordt vervolgens besloten of projecten voor 0%, 40% of 100% mogen bijdragen aan deze doelstelling, afhankelijk van de aard en focus van het project.

Uit Tabel 4.5 blijkt dat het totaalbedrag wat aan klimaatdoelstellingen dat wordt toegerekend, met 30,4% voldoet aan de vereiste 30%.

Tabel 4.5 Voortgang klimaatbijdrage (Peildatum: 01-12-2024)

Specifieke doelstelling	EFRO committering	EFRO klimaat	% klimaatbijdrage
1.1	126,1	14,8	11,7%
2.1	5,1	5,1	100%
2.2	9,7	9,4	96,9%
2.3	15,0	14,5	96,7%
2.6	17,5	12,3	70,3%
5.1	11,0	0	0%
Totaal	184,4	56,1	30,4%

Bron: Datasets MTR, bewerking Ecorys

Tabel 4.6 geeft inzicht in de voortgang van de klimaatbijdrage per landsdeel. Hierbij zijn er verschillen tussen de landsdelen, waarbij landsdeel Noord onder het benodigde percentage zit. De reden hiervoor is dat er nog weinig projecten zijn gecommitteerd onder prioriteit 2. De overige programma's liggen om en nabij de vereiste 30%.

Tabel 4.6 Voortgang klimaatbijdrage per programma (Peildatum: 01-12-2024)

Programma	% klimaatbijdrage
Noord	16,7%
Oost	28,0%
Zuid	34,5%
West	31,2%
Totaal	30,4%

¹⁶ [Verordening - 2021/1060 - EN - EUR-Lex](#)

4.6 Pijplijn

Aangezien dit een mid term evaluatie betreft, geeft de pijplijn een goede indicatie van de te verwachten voortgang van het programma op korte termijn. Onderstaande tabel geeft het bedrag weer over het aantal projecten dat is aangevraagd, maar nog niet gecommiteerd. Het totale bedrag dat op 1 december 2024 is aangevraagd is ruim 195 miljoen euro verspreid over de vier landsdelen. Met name in prioriteit 1 zit nog veel subsidie in de pijplijn. Het gaat om in totaal 171 projecten in de pijplijn.

Tabel 4.7 Aangevraagde subsidie in behandeling (peildatum: 01-12-2024)

Specifieke doelstelling	Landsdeel	Hoeveelheid subsidie in behandeling (in miljoenen euro's)	Aantal projecten
1.1	Noord	42,1	23
	Oost	54	25
	Zuid	54	46
	West	41,5	71
2.3	Noord	0,4	1
2.4	West	1,8	2
5.1	West	2,1	3
	Totaal	195,9	171

Bron: Dataset MTR alle landsdelen, bewerking Ecorys

4.7 Perspectief voor financiële doelstellingen

Op basis van de financiële voortgang van de programma's zoals beschreven, kunnen we stellen dat de landsdelen Noord, Oost en Zuid een iets tragere start hebben gekend. Dit komt onder meer door het wegzetten van REACT-EU gelden. Hierdoor is er in landsdelen Noord en Oost sprake van achterstanden op zowel de gecommiteerde als hiermee samenhangend de ingediende kosten. In landsdeel Zuid is de trage start ingelopen in de programmaperiode, waarbij beide prioriteiten een goede voortgang kennen ten opzichte van het geplande budget en ook de ingediende kosten een passende voortgang laten zien. Landsdeel West heeft een snellere start gekend, waardoor het programma goed op koers ligt ten aanzien van het committeren van middelen.

Vanuit de gesprekken blijkt dat men zich over het algemeen geen zorgen maakt over de financiële voortgang in de landsdelen Oost, Zuid en West. In landsdeel Oost geldt wel dat hierbij uit wordt gegaan van de implementatie van de bijsturing met STEP. Voor landsdeel Noord zijn er uiteenlopende beelden over de financiële voortgang. Hoewel betrokkenen zich zorgen maken over de haalbaarheid van de N+3-norm op de korte termijn, is het algemene perspectief dat het volledige budget wel gecommiteerd zal worden. Landsdeel Noord is zich bewust van de noodzaak tot versnellen, en heeft daarom acties ondernomen, zoals het uitkeren van voorschotten en een grotere focus op valorisatie. Ook is het de verwachting dat er op korte termijn ook (grote) ecosysteemprojecten zullen worden toegekend.

N+3 norm

De N+3 norm betekent dat bedragen binnen een vastgestelde periode moeten worden toegekend en besteed om te voorkomen dat Europese middelen komen te vervallen. In de landsdelen Oost, Zuid en West wordt over het algemeen geen groot probleem verwacht met het behalen van de N+3 norm. In landsdeel Noord is er bij sommige betrokkenen een risico geformuleerd ten aanzien van de N+3 norm, anderen geven aan dat de voorgenomen bijsturing voor vertrouwen zorgt.

Flexibiliteitsbijdrage

Het flexibiliteitsbedrag is een reserve van 50% van de EU-bijdrage voor programma's onder de doelstelling 'investeren in werkgelegenheid en groei' voor de jaren 2026 en 2027. Deze reserve wordt pas definitief toegewezen na de tussentijdse evaluatie, waardoor flexibiliteit ontstaat om middelen aan te passen op basis van prestaties en veranderende behoeften. Verdere details over het flexibiliteitsbedrag zijn opgenomen in [Bijlage 3: Begrippen](#).

Indien de flexibiliteitsbijdrage wordt toegekend, kennen de landsdelen ieder een eigen strategie voor aanwending, passend bij de eigen situatie:

- **Noord** wendt de flexibiliteitsbijdrage voorlopig aan conform het voorziene programma.
- **Oost** wil de flexibiliteitsbijdrage toewijzen aan prioriteiten 1 en 3, waarmee extra projecten gefinancierd kunnen worden om de impact van het programma te vergroten.
- **Zuid** is van plan dit bedrag in te zetten conform de programma planning. Mocht blijken dat het committeren van energieprojecten achterblijft, dan kan een rest call worden gefinancierd met behulp van de flexibiliteitsbijdrage voor een extra openstelling voor een Slimmer Europa.
- **West** voorziet dat de flexibiliteitsbijdrage wordt verdeeld volgens de bestaande verdelingsmethodiek binnen het programma. Binnen prioriteit 2 wordt er wel nagedacht over een herverdeling van RSO 2.1 en 2.2 naar de RSO 2.3 en 2.6 om beter aan te sluiten op de marktvraag en specifieke behoeften van landsdeel West.

4.8 Reflectie

De evaluatoren reflecteren als volgt op de financiële voortgang van het programma:

- De landsdelige programma's liggen halverwege de looptijd over het algemeen redelijk tot goed op koers om de middelen tijdig weg te zetten voor het einde van de programmaperiode, maar daarvoor zijn in sommige programma's wel bijstellingen nodig.
- Een aantal landsdelen (Oost en Noord) sturen op verschillende wijzen bij, om de middelen versneld en hiermee tijdig weg te zetten. Dit is een logische keuze gezien de financiële voortgang van het programma in deze twee landsdelen.
- Er is een groter aandeel van het EFRO-budget toegewezen aan prioriteit 1 dan aan prioriteit 2. Dit wijst erop dat prioriteit 2 relatief minder afhankelijk is van EFRO-financiering en vaker wordt mede gefinancierd uit andere bronnen. Dit brengt een risico met zich mee: wanneer de landsdelen zich voornamelijk richten op het behalen van de totale kosten op programma-niveau, kan dit leiden tot een onder uitputting van EFRO-middelen binnen prioriteit 2.
- Bijna alle programma's liggen op koers om de 30% klimaatdoelstelling te behalen, alleen bij landsdeel Noord zijn er nog weinig projecten binnen prioriteit 2 gecommitted.

- Drie landsdelen (West, Zuid en Oost) liggen op koers om de N+3-norm te behalen, in landsdeel Noord heeft de N+3-norm nog aandacht, maar wordt er inmiddels bijgestuurd.
- De meeste middelen vanuit de Rijkscofinanciering worden ingezet op innovatieve projecten. Hierbij geldt dat de meeste middelen gaan naar prioriteit 1, naar verhouding van hoe het EFRO-budget is verdeeld over de prioriteiten.
- De landsdelen plannen de inzet van de flexibiliteitsbijdrage in overeenstemming met de programmering en de ingezette bijsturing. Dit sluit goed aan bij de voortgang van de financiële middelen.

5 Inhoudelijke voortgang programma's

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op de inhoudelijke voortgang van het programma op basis van het aantal aanvragen, de voortgang van de output- en resultaat indicatoren, pijplijn en prognoses.

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- In hoeverre lukt het om projecten te vinden die voldoen aan de doelen van het programma? Waarom wel/niet?
- Hoeveel projectaanvragen zijn ingediend en welk aandeel is gehonoreerd per programma?
- Hoe is de verdeling over de prioriteiten bij ingediende aanvragen en op welke activiteiten (interventietypes) binnen de prioriteiten wordt met name ingezet? Wat voor type projecten zijn gestart in het programma?
- In hoeverre zijn de tussentijdse mijlpalen zoals geformuleerd in het programma behaald en wat zijn de belangrijkste redenen voor het wel/niet realiseren van de mijlpalen?
- Wat is op basis van de aanvragen het perspectief voor het behalen van de eindstreefwaarden (2029)? Zijn er bijstellingen nodig om de programmadoelstellingen te behalen?

5.2 Projectaanvragen

5.2.1 Aantal openstellingen, afwijzingen en gehonoreerde aanvragen

In Tabel 5.1 wordt weergegeven hoeveel projectaanvragen zijn ingediend, hoeveel aanvragen er lopen en welk aandeel is gehonoreerd. In totaal zijn er 837 aanvragen ingediend, verdeeld over de vier landsdelen. Er zijn hiervan 669 projecten beoordeeld. Ongeveer 45% van de projecten wordt gehonoreerd. Het percentage gehonoreerde projecten verschilt per landsdeel. In landsdeel Noord is het percentage gecommiteerde aanvragen relatief laag (31%) en in landsdeel West juist relatief hoog (65%).

Het percentage afgewezen projecten verschilt per landsdeel. Er valt op dat het aantal afgewezen aanvragen in landsdeel West laag is (25%), terwijl in de andere landsdelen ongeveer een derde tot de helft van de projecten wordt afgewezen. Dit kan te maken hebben met de wijze waarop kan worden ingediend of met de volgorde van de beoordeling van projecten.

Tabel 5.1 Overzicht projectaanvragen (peildatum: 1-12-2024)

	Noord	Oost	Zuid	West	Totaal
Aantal lopende aanvragen	24	22	45	77	144
Aantal gecommitteerde aanvragen	36 (31%)	40 (38%)	79 (48%)	186 (65%)	341 (51%)
Aantal afgewezen aanvragen	69 (58%)	41 (39%)	77 (47%)	71 (25%)	258 (39%)
Aantal ingetrokken aanvragen	13 (11%)	22 (21%)	7 (4%)	27 (10%)	69 (10%)
Aantal afgeronde aanvragen	118 (100%)	104 (100%)	163 (100%)	284 (100%)	699 (100%)

Bron: Overzicht aanvragen t.b.v. mid term review -- Dataset MTR landsdelen, bewerking Ecorys

De meest voorkomende redenen voor het niet honoreren van aanvragen zijn in alle landsdelen gelijk blijkt uit interviews met de verschillende commissies van deskundigen:

1. In alle commissies van deskundigen wordt beperkt economisch perspectief van projecten als de voornaamste reden benoemd waarom projecten worden afgewezen. Specifiek gaat het om de haalbaarheid (op basis van de marktvraag) en rendabiliteit van de businesscase.
2. Daarnaast wordt er regelmatig geoordeeld dat projecten onvoldoende innovatief zijn.

Uit de landsdelige rapportages blijkt dat de commissies van deskundigen duidelijk communiceren op welke criteria projecten worden afgewezen. Waar mogelijk geven de commissies ook aan of een herindiening kansrijk zou kunnen zijn, mits bepaalde aanpassingen worden doorgevoerd. Herindiening van projecten blijkt succesvol te zijn. In drie van de vier landsdelen wordt ongeveer twee derde van de heringediende aanvragen bij tweede beoordeling door de deskundigencommissie positief beoordeeld.

In alle landsdelen geldt dat ingetrokken aanvragen met name worden ingetrokken omdat zij niet aan de toetsingscriteria voldoen of een 'partij in financiële moeilijkheden' in de zin van de Europese regelgeving bevatten.

5.2.2 Voortgang per specifieke doelstelling

In Tabel 5.2 wordt weergegeven welke projecten zijn gecommitteerd per specifieke doelstelling. Daarbij valt op dat in alle landsdelen het merendeel van de projecten vallen binnen prioriteit 1, specifieke doelstelling 1.1.

Ten opzichte van prioriteit 1 blijft het aantal gecommitteerde projecten binnen prioriteit 2 achter. Dit geldt met name voor de algemene energie doelstellingen (RSO 2.2 en 2.3). In de twee landsdelen die zich richten op het bevorderen van de transitie naar een circulaire economie (RSO 2.6) zien we dat deze doelstelling wel goed loopt.

Tabel 5.2 Gecommitteerde projecten per specifieke doelstelling (peildatum: 1-12-2024)

Prioriteit	Specifieke doelstelling	Noord	Oost	Zuid	West
1	RSO 1.1: Versterking van de onderzoeks- en ontwikkelingscapaciteit en invoering van geavanceerde technologieën	24	34	62	134
	RSO 1.4: Ontwikkelen van de vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap	-	nvt	nvt	nvt
2	RSO 2.1: Bevorderen van energie-efficiëntie maatregelen en verminderen CO ₂ uitstoot	nvt	nvt	nvt	6
	RSO 2.2: Bevorderen van Hernieuwbare Energie	2	2	7	3
	RSO 2.3: Ontwikkelen van slimme energie systemen, grids en opslag	-	3	10	8
	RSO 2.6: Bevorderen van de transitie naar een circulaire economie	10	nvt	nvt	20
5	RSO 5.1: Bevordering van de geïntegreerde sociale, economische en ecologische/duurzame ontwikkeling, cultureel erfgoed, toerisme en veiligheid in stedelijke gebieden	nvt	nvt	nvt	15

Bron: Overzicht aanvragen t.b.v. mid term review -- Dataset MTR landsdelen, bewerking Ecorys

5.2.3 Reflectie op de voortgang

Uit gesprekken komt naar voren dat een belangrijke overkoepelende factor die de voortgang van het programma tot dusver heeft beïnvloedt, subsidieconcurrentie is. Dit wordt veroorzaakt door de beschikbaarheid van meerdere grote subsidiestromen, zoals het Groeifonds, REACT-EU, JTF, MIT en INTERREG. Deze programma's hebben de absorptiecapaciteit van zowel potentiële aanvragers als belangrijke betrokkenen binnen het proces, zoals de beheer-autoriteit, kennisinstellingen, subsidieadviseurs en uitvoerende partijen, belast. Dit heeft de snelheid en efficiëntie van projectontwikkeling en -indiening vertraagd. Hierdoor duurt het langer voordat projecten ontwikkeld en ingediend kunnen worden, wat de voortgang van committeringen beïnvloedt.

Daarnaast wordt het maximaal subsidiebedrag per project van EFRO genoemd als een obstakel, vooral bij grootschalige projecten binnen prioriteit 2, zoals energieoplossingen. Dergelijke projecten vereisen doorgaans grote investeringen, maar het beperkte EFRO-budget ontmoedigt het opstarten van ambitieuze initiatieven die essentieel zijn voor substantiële vooruitgang.

Ook structurele knelpunten zoals onduidelijk rijksoverheidsbeleid, netcongestie en vertragingen in het verkrijgen van vergunningen worden vaak aangehaald als struikelblokken die projecten belemmeren.

5.3 Stand van zaken op de output indicatoren

In de verschillende landsdelige rapportages is de voortgang op de outputindicatoren opgenomen. Op basis van deze analyses kan gesteld worden dat slechts een beperkt aantal mijlpalen voor 2024 behaald worden. De belangrijkste redenen voor het achterblijven op de mijlpalen zijn reeds benoemd in paragraaf 5.2, maar ook het feit dat indicatoren pas bij afronding meetellen zorgt voor vertraging.

Aangezien we op basis van de mijlpalen op dit moment niet kunnen concluderen dat de programma's doeltreffend zijn, hebben wij ook een doorkijk gegeven naar de mogelijkheden om de streefwaarden te behalen aan het einde van het programma op basis van het gecommiteerde EFRO-budget en de op dit moment bereikte doelen (zie voor een analyse de landsdelige rapportages). Op basis van deze analyse concluderen we het volgende ten aanzien van de specifieke doelstellingen:

- Specifieke doelstelling 1.1 loopt relatief goed in alle landsdelen.
- Specifieke doelstelling 1.4 vereist aandacht in landsdeel Noord. Er is nog geen enkel project gecommiteerd binnen deze doelstelling, maar de verwachting is dat hierop gescoord gaat worden binnen het bredere mkb-programma.
- In alle landsdelen blijven indicatoren op specifieke doelstellingen 2.2 en 2.3 achter, met uitzondering van enkele indicatoren in de landsdelen Zuid en West voor specifieke doelstelling 2.3.
- Prioriteit 5 (landsdeel West): Hoewel deze prioriteit redelijk op koers ligt, moeten er nog meer projecten starten om de streefcijfers van 2029 te halen. Gezien de grote hoeveelheid projecten die een positief advies hebben gekregen in de stedelijke adviesgroepen, wordt aangegeven door de beheerautoriteit dat de streefwaarde aan het einde van het programma haalbaar moet zijn.

Ten aanzien van de regio categorieën wordt duidelijk dat in landsdeel Noord de verwachtingen voor deze transitieregio voor specifieke doelstelling 2.2 de nodige aandacht blijft vragen. In landsdeel West is er een achterstand in de transitieregio, dit komt met name doordat de provincie Flevoland nog niet gestart is met het financieringsinstrument binnen prioriteit 1, maar dit wordt binnenkort wel verwacht. Ook heeft de provincie Flevoland ook vanaf 11 november 2024 de openstelling voor prioriteit 2 verbreed.

Landsdeel West wil aanvullend op de bestaande indicatorenset voor de outputindicatoren graag een geschikte indicator introduceren binnen prioriteit 5 die meer gericht is op het monitoren van ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Mogelijke opties zijn om het aantal mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die bereikt zijn met het project te monitoren, het aantal mensen dat een traject is gestart gericht op het verkleinen van de afstand tot de arbeidsmarkt, of om te kijken naar het aantal mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt dat een baan heeft gekregen als gevolg van een project.

5.4 Stand van zaken op de resultaat indicatoren

In de deelrapportages van de landsdelen is een analyse gedaan van de voortgang van de resultaatindicatoren. Op basis van deze analyses concluderen wij het volgende ten aanzien van de verschillende prioriteiten:

- De verwachtingen voor prioriteit 1 zijn over het algemeen goed in alle landsdelen. Hoewel de meeste doelstellingen op koers liggen zijn er enkele aandachtspunten. Deze zijn in de tabellen bij de landsdelige rapportages geduid.
- Voor prioriteit 2 geldt in alle landsdelen dat een groot deel van de indicatoren niet op koers ligt om de streefwaarden te gaan halen. Over het algemeen loopt 2.6 relatief goed, maar is er aandacht of bijsturing nodig ten aanzien van 2.2 en 2.3.
- Binnen prioriteit 5 liggen de indicatoren op koers om de streefcijfers te behalen. Hiervoor geldt wel als voorwaarde dat er wel nog meer projecten moeten starten om de uiteindelijke streefwaarden van 2029 te behalen.

5.5 Reflectie en prognose

Veel mijlpalen voor het jaar 2024 werden door de landsdelige programma's niet behaald.

Overkoepelend zijn de belangrijkste redenen hiervoor:

- Concurrentie met andere subsidieregelingen. Projecten werden regelmatig gefinancierd via alternatieve programma's, zoals het Just Transition Fund (JTF), Interreg of DEI+. Een deel van deze programma's loopt overigens af, waardoor de concurrentie naar alle waarschijnlijkheid komende tijd minder wordt.
- De beschikbare capaciteit bij de beheerautoriteiten, subsidieadviseurs en projectaanvragers is in de begin periode beperkt geweest in verband met de afwikkeling van de oude programma's en REACT-EU. Dit heeft geleid tot minder aanvragen en langere doorlooptijden van beschikkingen.
- Een bijkomende uitdaging is het beperkte maximale projectbudget van de EFRO-subsidieregeling voor grootschalige projecten. Dit heeft met betrekking op de gezondheidstransitie en projecten die zich richten op energieoplossingen.
- Voor prioriteit 2 is speelt ook de netcongestie. Energieaansluiting tekorten in het stroomnet zorgen voor minder projectaanvragen onder prioriteit 2. Ook leidt dit tot vertraging in de uitvoering van projecten.
- Niet-consistent rijksoverheidsbeleid op het gebied van energie en klimaat (bijvoorbeeld warmtenetten, voor- en na de meterbeleid en de salderingsregeling) wordt ook genoemd als een van de redenen voor het achterblijven van projectaanvragen in prioriteit 2.

Ondanks soms beperkte voortgang op indicatoren, is de prognose dat het programma uiteindelijk een groot deel van de streefwaarden wel kan behalen. Hierbij geldt dat:

- De programma's volop in de uitvoering zitten, waardoor er op sommige indicatoren nog weinig gescoord wordt. De verwachting is op een aanzienlijk aantal indicatoren echter dat zij de streefwaarden uiteindelijk wel gaan halen wanneer er (meer) openstellingen zijn geweest.
- Bij andere indicatoren is er aandacht nodig om de streefwaarden uiteindelijk te gaan behalen. Het kan hierbij gaan om het schuiven met budgetten, het schrappen van indicatoren, het toevoegen van indicatoren en het aanpassen van streefwaarden.
- Een deel van de programma's kent bijsturingen. Hierbij zijn nog niet altijd de indicatoren evenredig het budget aangepast. Overwogen kan worden om dit wel te doen.

6 Aansluiting bij overige bepalingen

6.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- Op welke wijze is bij de opzet en inrichting van het programma rekening gehouden met de horizontale beginselen (artikel 9 CPR¹⁷)?
- Wat zijn de relevante landenspecifieke aanbevelingen en hoe verhouden die zich tot het programma?
- Leiden de landenspecifieke aanbevelingen tot andere inzichten voor de bijsturing van het programma en/of de inzet van de flexibiliteitsbijdrage?
- Hoe is de vooruitgang in het Nationale Energie en Klimaatplan en leidt dit nog tot andere inzichten voor de bijsturing van het programma en/of de inzet van de flexibiliteitsbijdrage?

6.2 Horizontale beginselen

Bij de uitvoering van de operationele programma's van de landsdelen worden de horizontale beginselen nageleefd, zoals beschreven in artikel 9 van de verordening (EU) 2021/1060. Artikel 9 stelt dat de lidstaten de grondrechten en het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie¹⁸ naleven, dat er aandacht is voor gendergelijkheid, dit moet worden meegewogen en bevorderd tijdens de hele duur van de programma's.

Er dienen maatregelen genomen te worden om discriminatie te voorkomen op grond van geslacht, ras, etnische afkomst, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid. Verder moeten de doelstellingen van de programma's gericht zijn op het bevorderen van duurzame ontwikkeling als bedoeld in artikel 11 VWEU¹⁹, rekening houdend met de duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN, de Overeenkomst van Parijs en het beginsel 'geen ernstig afbreuk doen'.

In alle landsdelen zijn de horizontale beginselen een terugkerend thema, zowel bij openstellen als bij de beoordeling van projectaanvragen. Indieners van projectplannen wordt gevraagd om op te nemen hoe ze omgaan met de horizontale beginselen. In de projectselectie wordt geborgd dat deze projecten geen negatieve invloed hebben op deze beginselen. Daarnaast moeten projecten voldoen aan de verplichtingen van de Verenigde Naties betreffende de rechten van personen met een handicap, en toegankelijkheid garanderen in overeenstemming

¹⁷ [Verordening \(EU\) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid](#) Om bij te dragen aan de prioriteiten van de Unie moet de steun van de fondsen worden gericht op een beperkt aantal beleidsdoelstellingen die in overeenstemming zijn met hun fondsspecifieke taken overeenkomstig hun in het Verdrag vastgelegde doelstellingen. De beleidsdoelstellingen voor het AMIF, het ISF en het BMVI moeten worden opgenomen in de desbetreffende fondsspecifieke verordeningen. Het JTF en de middelen van het EFRO en het ESF+ die op vrijwillige basis worden overgedragen als aanvullende steun aan het JTF, moeten bijdragen tot één specifieke doelstelling.

¹⁸ [Handvest van de grondrechten van de Europese Unie](#)

¹⁹ [wetten.nl - Regeling - Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie - BWBV0001506 \(overheid.nl\)](#)

met Artikel 9 van de verordening (EU) 2021/1060 en met wetgeving van de Europese Unie tot harmonisering van toegankelijkheidseisen voor producten en diensten. Daarnaast zit in het monitoringcomité een vertegenwoordiger die onder andere de naleving van het Handvest onder zijn of haar verantwoordelijkheid heeft. Dit lid heeft de rol om de beheerautoriteit actief te bevragen over naleving van het Handvest in het programma. Tenminste een keer per jaar zal dit punt op de agenda van het monitoringcomité moeten worden geagendeerd. Voor de beheerautoriteiten was het niet mogelijk om iemand van de rechten van de mens te vinden om binnen het monitoringcomité plaats te nemen.

6.3 Landen specifieke aanbevelingen

In de aanbeveling van de Raad van de Europese Unie inzake het economisch, sociaal, werkgelegenheids-, structuur- en begrotingsbeleid van Nederland zijn de landenspecifieke aanbevelingen beschreven. De Raad heeft 4 actiepunten aanbevolen aan Nederland voor 2024 en 2025, op het gebied van 1) budgettaire en economische stabiliteit, 2) de uitvoering van cohesiebeleidsprogramma's, 3) de arbeidsmarkt, en 4) duurzame energie en randvoorwaarden.

Relevant voor de EFRO-programma's zijn de aanbevelingen voor het versnellen van de uitvoering van de cohesiebeleidsprogramma's en in de tussentijdse evaluaties gericht blijven op de overeengekomen prioriteiten en het testen en proefdraaien van oplossingen ter beperking van netcongestie. Daarnaast zullen de randvoorwaarden moeten worden verbeterd om investeringen in het elektriciteitstransmissie- en het elektriciteitsdistributienet te stimuleren, om met name de uitrol van hernieuwbare energie te versnellen en het concurrentievermogen te verbeteren. Verder moeten structurele en sectorspecifieke tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden worden aangepakt, onder meer door onderbenut arbeidspotentieel aan te boren en de overstap naar sectoren met een hoge productiviteit en naar sectoren die verband houden met maatschappelijke uitdagingen te stimuleren.

Uit de landsdelige rapportages blijkt dat de landsdelige programma's bijdragen aan de landen-specifieke aanbevelingen door publieke investeringsprojecten te versnellen en private investeringen te stimuleren. Twee aandachtspunten die naar voren kwamen waren:

- Netcongestie kwam bij alle landsdelen ter sprake als belangrijke oorzaak voor de beperkte voortgang van projecten binnen prioriteit twee. Dit wordt dan ook gezien als een van de randvoorwaarden die verbeterd moet worden om investeringen in het elektriciteitstransmissie- en het elektriciteitsdistributienet te bevorderen en om de uitrol van hernieuwbare energie te versnellen. De Landenspecifieke aanbevelingen sturen hier ook op aan.
- Daarnaast wordt de uitrol van de programma's belemmerd door de krapte op de arbeidsmarkt. Dit is zichtbaar op zowel het niveau van de beheerautoriteiten als bij projectindieners en uitvoerders.

6.4 INEK

Het INEK bevat de hoofdlijnen van het klimaat- en energiebeleid voor de komende 10 jaar. De inhoud wordt voor een belangrijk deel bepaald door het Klimaatakkoord. Dit akkoord bevat een pakket aan maatregelen, waarmee het politieke CO₂-reductiedoel van 49% in 2030 zal worden gerealiseerd. In aanvulling op de (nieuwe, nationale) maatregelen uit het klimaat-akkoord, bevat het INEK ook *i)* beleid dat volgt uit Europese verplichtingen, *ii)* lopend beleid en *iii)* beleid dat in het Regeerakkoord is aangekondigd, maar geen onderdeel uitmaakt van het Klimaatakkoord. In het INEK is EFRO opgenomen. De zin die hierover staat is: “EZK co-financiert de regionale structuurfondsprogramma’s van de EU. Hoofddoelstellingen van de programma’s zijn innovatie en koolstofarme economie”. In de INEK-update van juni 2024 wordt EFRO als één van de beschikbare EU-fondsen genoemd in het kader van ‘noodzakelijke investeringen’ voor het klimaat- en energiebeleid. Er wordt echter niet inhoudelijk ingegaan op de fondsen zelf en de doorwerking naar de dimensies van het nationaal plan (decarbonisatie, energie-efficiëntie, energiezekerheid, interne energiemarkt en onderzoek innovatie en concurrentievermogen) zijn niet in het INEK te achterhalen. Er kan worden gekeken of EFRO in de volgende update van de INEK (naar verwachting in 2028/2029) kan worden meegenomen in het beleids- en of analysedeel van het INEK. Overigens kan dit ook al in de tussentijdse rapportages waarvan de eerstvolgende in 2026 wordt voorzien. Hiervoor zal nadere afstemming plaats moeten vinden tussen het ministerie van Economische Zaken en het Ministerie van Klimaat en Groene Groei.

6.5 Sociaaleconomische situatie

Het EFRO-programma heeft als doel zoveel mogelijk bij de sociaaleconomische situatie en de territoriale behoeften in de regio aan te sluiten. Daarbij is het belangrijk om de huidige sociaaleconomische situatie inzichtelijk te maken en een indicatie te geven of de financiële, economische en sociale regionale ontwikkeling leidt tot andere inzichten en eventuele bijsturing van het programma.

In de landsdelige rapporten is een analyse gemaakt van de huidige sociaaleconomische situatie van de verschillende landsdelen. Op basis van deze analyse en de gevoerde gesprekken stellen de evaluatoren dat er geen noodzaak is om op basis van de sociaal economische situatie het programma bij te sturen. Wel is in alle landsdelen een kans om regio-overstijgende samenwerking (nationaal en internationaal) te versterken. Hiervoor zouden ook EFRO-middelen nader aangewend kunnen worden. De Nederlandse landsdelen zouden hierin elkaar kunnen versterken.

6.6 Conclusie

De evaluatoren concluderen dat het EFRO programma goed aansluit bij de gestelde bepalingen vanuit de verordening en het beleid, ondanks dat hier niet altijd evenveel directe aandacht of sturing op is. Wat betreft de aansluiting bij INEK kan de aansluiting verstevigd worden. De sociaaleconomische context verschilt niet of bijna niet ten opzichte van de oorspronkelijke programma’s

7 Conclusies

7.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- Welke lessen kunnen getrokken worden ten aanzien van de resultaten in termen van de programmadoelen (indicatoren-streefwaardes-interventietypes) en wat zijn eventuele verbeterpunten op deze onderdelen? En wat is het gevolg daarvan de best mogelijke aanwending voor de flexibiliteitsbijdrage?
- Welke inhoudelijke aanpassingen aan de programma's zijn eventueel wenselijk naar aanleiding van de ervaringen met de uitvoering en de gerealiseerde programmaprestaties?
- In hoeverre is sprake van een doelmatige uitvoering? Welke factoren zijn van invloed op een (on)doelmatige uitvoering?
- In hoeverre is er verschil per programma en zijn daaruit 'good practices' te destilleren?

7.2 Doeltreffendheid

De doeltreffendheid gaat over de mate waarin het EFRO-programma de doelstellingen bereikt. Op basis van de bevindingen zoals die in het rapport zijn weergegeven trekken wij de volgende conclusies op het gebied van de doeltreffendheid:

- Tot op heden het programma achter bij de gestelde mijlpalen. Hiervoor zijn diverse redenen aan te voeren, variërend van concurrentie met andere Europese en nationale subsidie-instrumenten tot nieuwe en innovatieve werkmethoden (bijvoorbeeld landsdeel Noord).
- Subsidieconcurrentie lijkt de doeltreffendheid van diverse programma's tot dusver te beïnvloeden, door de beslaglegging op capaciteit van zowel het bedrijfsleven als de beheerautoriteit.
- Over het algemeen is de voortgang relatief voorspoedig onder prioriteit 1 (in ieder geval in de landsdelen Oost, Zuid en West). Hetzelfde geldt voor projecten onder specifieke doelstelling 2.6 (in de landsdelen Noord en West).
- Prioriteit 5 ligt op koers om de doelstellingen te behalen, mits er voldoende projecten worden gehonoreerd. De verwachting is dat dit wel gaat gebeuren, omdat er veel projecten een positief advies hebben gekregen. Er is vraag naar een indicator op het gebied van arbeidsmarkt. Hiervoor zijn suggesties in dit rapport opgenomen.

Op basis van de huidige voortgang van de programma's en de inzichten van betrokkenen, concluderen de evaluatoren dat er in landsdelen West en Zuid momenteel geen grootschalige bijsturing op programmaniveau nodig is om de doelstellingen uiteindelijk te behalen. Wel moet er aandacht blijven om goede projecten aan te trekken om de doelstellingen te bereiken en kan er nagedacht worden om te schuiven met middelen binnen prioriteiten. Ook moet er in bepaalde gevallen nagedacht worden over het aanpassen van streefwaarden.

Voor landsdelen Noord en Oost concluderen wij dat bijsturing wenselijk is om de streefwaarden te bereiken. Beide beheerautoriteiten zijn al bezig met het bijsturen op

programmaniveau. In landsdeel Oost gebeurt dat door middelen van prioriteit 2 te schuiven naar prioriteit 3 binnen het STEP-programma. In landsdeel Noord gebeurt dit onder andere door een VIA-regeling, het verstrekken van hogere werkvoorschotten aan projecten, de doorlooptijd tussen indiening en goedkeuring te verminderen en meer middelen beschikbaar te stellen voor valorisatieprojecten.

7.3 Doelmatigheid

Bij de doelmatigheid van het programma draait het om de verhouding tussen de in te zetten (financiële) middelen en de te realiseren effecten. Op basis van de bevindingen zoals die in het rapport zijn weergegeven trekken wij de volgende conclusies op het gebied van de doelmatigheid:

- Op basis van de voortgang van de programma's kan op dit moment nog niet worden geconcludeerd of de programma's uiteindelijk doelmatig gaan zijn.
- Wanneer we dieper ingaan op de voortgang van het programma zien we dat er een groter aandeel van het EFRO-budget is toegewezen aan prioriteit 1 dan aan prioriteit 2. Dit wijst erop dat prioriteit 2 relatief minder afhankelijk is van EFRO-financiering en vaker wordt mede gefinancierd uit andere bronnen. Dit brengt een risico met zich mee: wanneer de landsdelen zich voornamelijk richten op het behalen van de totale kosten op programma-niveau, kan dit leiden tot een onder uitputting van EFRO-middelen binnen prioriteit 2.
- We zien dat de N+3-norm in de landsdelen West en Zuid behaald is of wordt voor 2025. Voor landsdelen Noord en Oost geldt dat de N+3 norm nog niet helemaal zeker is. Wel is (zeker met de inzet van STEP) in landsdeel Oost de verwachting dat de N+3-norm behaald gaat worden in 2025. Ook de voorgenomen bijsturing in landsdeel Noord zal bijdragen aan het behalen van de N+3-norm in 2025, al blijft het volledig behalen van N+3 in 2025 onzeker.
- Bijna alle programma's liggen op koers om de 30% klimaatdoelstelling te behalen, alleen bij landsdeel Noord zijn er nog weinig projecten binnen prioriteit 2 gecommiteerd.
- De administratieve lasten zijn lager ten opzichte van de vorige programmaperiode, onder andere door de invoering van de SCO.
- De inzet van SCO (vast uurtarief) wordt dan ook als positief ervaren, maar sluit niet meer aan gezien de hoogte van de inflatie van de afgelopen jaren en zou op basis van onze berekeningen verhoogd moeten worden naar 60 euro voor de resterende periode.

7.4 Best practices

De evaluatoren destilleren op basis van de landsdelige analyses de volgende best practices in de verschillende landsdelige programma's:

- **Programma's sluiten doorgaans goed aan op de regionale uitdagingen:** bijvoorbeeld de ecosystemen en randvoorwaarden benadering in landsdeel Noord, het Stedelijk Luik met de sociale pijler in landsdeel West, de provinciale inzet in landsdeel Oost en juist de gezamenlijke inzet van middelen over de provincies in landsdeel Zuid. Ook wordt in alle gevallen op logische wijze aangesloten bij de RIS3.

- **Begeleiding bij de aanvraag:** de begeleiding van de aanvraag en de communicatie in de uitvoering wordt erg gewaardeerd door de begunstigen en andere betrokkenen.
- **Commissie van deskundigen:** In landsdeel Zuid wordt gewerkt met een commissie van deskundigen met een expertpoule om specifieke expertise te bieden bij het beoordelen van aanvragen.

7.5 Aanbevelingen

Op basis van de bevindingen en de conclusies doen de evaluatoren de volgende aanbevelingen:

1. **Houd vinger aan de pols bij bijsturing.** In diverse deelprogramma's (landsdelen Noord, Oost, West) zijn voorstellen geformuleerd om bij te sturen. Het is de verwachting dat door bijsturing de programma's de (aangepaste) doelstellingen bereikt kunnen worden. Daar waar sprake is van nieuwe werkmethoden (zoals in landsdeel Noord), is het aan te bevelen ook een plan B te hebben. Mocht blijken dat de doelstellingen niet behaald worden, dan moet er alsnog bijgestuurd worden. Dit kan ook consequenties hebben voor de inzet van de flexibiliteitsbijdrage.
2. **Versterk de positionering van beschikbare subsidies om overlap te verminderen.** In diverse landsdelen kwam de concurrentie met andere EU (JTF, REACT-EU, INTERREG) en nationale MIT aan de orde. Deze concurrentie heeft gezorgd voor de nodige verdringing en is het gebruik van EFRO gelden niet ten goede gekomen. Ook al lopen met name deze Europese programma's ten einde, dan nog bestaat er behoefte aan een duidelijker positionering van de verschillende subsidies. Ook nationale programma's dienen hierbij in kaart te worden gebracht ook gelet op recente veranderingen in het Rijksbeleid. Door betere positionering van het EFRO programma en daarbij te focussen op het onderscheidend vermogen kan de doeltreffendheid van verschillende programma's in de lokale context worden vergroot en kan op nationaal niveau een effectievere impact worden gerealiseerd voor de verschillende vraagstukken.
3. **Bezie de mogelijkheden om project indiening over regio categorieën heen beter mogelijk te maken.** Vanuit de analyse blijkt dat het moeilijk is voor aanvragers om samen te werken met partijen over de regio categorieën, dit heeft consequenties voor de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het programma. Door het versoepelen van de mogelijkheden om projecten over de categorieën heen in te dienen, kan daarom de doeltreffendheid en doelmatigheid verder vergoot worden.
4. De **sociaaleconomische context** verschilt niet of bijna niet ten opzichte van de oorspronkelijke programma's. Er is dan ook geen acute reden om de programma's hiervoor fundamenteel te veranderen. In andere woorden, de onderbouwing van de programma's is nog steeds actueel.
5. **Landenspecifieke aanbevelingen: pak de netcongestie ook regionaal aan.** Vrijwel in alle landsdelen valt het aantal projecten onder prioriteit 2 tegen, en dit kan voor een belangrijk deel worden verklaard door de netcongestie – die het uitrollen van hernieuwbare energie projecten ernstig vertraagt. De landenspecifieke aanbevelingen zijn hierover duidelijk: de

randvoorwaarden, zoals bijvoorbeeld versnellen van vergunningen en regelingen, moeten worden verbeterd om investeringen in het elektriciteitstransmissie- en het elektriciteitsdistributienet te stimuleren, om met name de uitrol van hernieuwbare energie te versnellen en het concurrentievermogen te verbeteren. Het betreft hier niet alleen nationale problematiek en het verdient aanbeveling dat de landsdelen zelf ook investeren in netcongenstie. Dit kan bijvoorbeeld door projecten te selecteren gericht op slimme systemen voor het delen van energie of projecten die batterijopslag mogelijk maken.

6. **Ministerie van Economische Zaken: verstevig de aansluiting van het EFRO programma met het INEK.** Ondanks dat het EFRO beleidsmatig goed past binnen het INEK, wordt er in het INEK weinig aandacht geschonken aan het EFRO. Het zou goed zijn om te verkennen of een betere aansluiting mogelijk is. Vanuit het EFRO kan worden bekeken welke bestaande indicatoren en monitoringsgegevens nuttig zijn voor het INEK. Ga daarom als het ministerie van Economische Zaken (EFRO betrokkenen) met het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (INEK betrokkenen) samen met RVO verder in gesprek over de mogelijkheden.

Bijlage 1: Overzicht onderzoeksvragen

Onderzoeksvragen	Vindplaats in het onderzoek
Deel 1: algemeen EFRO overstijgend	
Hoe is de planning van de programmering ingericht?	Paragraaf 4.2
Hoe loopt het committeren van programmamiddelen? Welke invloed heeft de manier van committeren van de financiële middelen op het (kunnen) realiseren van programmadoelstellingen?	Hoofdstuk 3
In hoeverre lukt het om projecten te vinden die voldoen aan de doelen van het programma? Waarom wel/niet?	Hoofdstuk 4 en hoofdstuk 5
Op welke wijze is bij de opzet en inrichting van het programma rekening gehouden met de horizontale beginselen (artikel 9 CPR ²⁰²¹)?	Paragraaf 6.2
Hoe is de verdeling over de prioriteiten bij de ingediende aanvragen en op welke activiteiten (interventietypes) binnen de prioriteiten wordt met name ingezet? Wat voor type projecten zijn gestart in de 4 programma's?	Paragraaf 5.2
In hoeverre zijn de tussentijdse mijlpalen zoals geformuleerd in het programma behaald en wat zijn de belangrijkste redenen voor het wel/niet realiseren van de mijlpalen?	Paragraaf 5.3 en paragraaf 5.4
Wat is, op basis van de aanvragen en geselecteerde projecten, het perspectief voor het behalen van de eindstreefwaarden (2029)? Zijn er bijstellingen nodig om de programmadoelstellingen te behalen?	Paragraaf 5.5
Welke lessen kunnen getrokken worden ten aanzien van de resultaten in termen van de programmadoelen (indicatoren-streefwaardes-interventietypes) en wat zijn eventuele verbeterpunten op deze onderdelen? En wat is als gevolg daarvan de best mogelijke aanwending voor de flexibiliteitsbijdrage?	Hoofdstuk 7
Wat zijn de relevante landen specifieke aanbevelingen ²² (publicatie in juni 2024) en hoe verhouden die zich tot het programma?	Paragraaf 6.3
Leiden de landen specifieke aanbevelingen tot andere inzichten voor de bijsturing van het programma en/of de inzet van de flexibiliteitsbijdrage?	Paragraaf 6.3

²⁰ [Verordening \(EU\) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid](#)

²¹ **Artikel 9, Horizontale beginselen.** 1. De lidstaten en de Commissie zorgen bij de uitvoering van de fondsen voor de eerbiediging van de grondrechten en de naleving van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. 2. De lidstaten en de Commissie zien erop toe dat de gelijkheid van vrouwen en mannen, gendermainstreaming en de integratie van een genderperspectief worden meegewogen en bevorderd tijdens de hele duur van de voorbereiding, uitvoering, monitoring, rapportage en evaluatie van programma's. 3. De lidstaten en de Commissie nemen passende maatregelen om discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afkomst, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid bij de voorbereiding en de uitvoering van, het toezicht op, de rapportage over en de evaluatie van programma's te voorkomen. Tijdens de voorbereiding en uitvoering van programma's wordt met name rekening gehouden met de toegankelijkheid voor personen met een handicap. 4. De doelstellingen van de fondsen worden nagestreefd met als doel het bevorderen van duurzame ontwikkeling als bedoeld in artikel 11 VWEU, rekening houdend met de duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN, de Overeenkomst van Parijs en het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen'.

²² <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11711-2024-INIT/nl/pdf>. Met name aanbeveling 2: De uitvoering van het herstel- en veerkrachtplan, met inbegrip van het REPowerEU-hoofdstuk, aanzienlijk versnellen en ervoor zorgen dat de hervormingen en investeringen uiterlijk in augustus 2026 tot een goed einde zijn gebracht. De uitvoering van de cohesiebeleidsprogramma's versnellen. In het kader van de tussentijdse evaluatie daarvan gericht blijven op de

Onderzoeksvragen	Vindplaats in het onderzoek
Hoe is de vooruitgang in het Nationale Energie en Klimaatplan ²³ en leidt dit nog tot andere inzichten voor de bijsturing van het programma en/of de inzet van de flexibiliteitsbijdrage?	Paragraaf 6.4
Hoe is de sociaaleconomische situatie van de betrokken regio, met bijzondere nadruk op territoriale behoeften, waarbij met elke belangrijke negatieve financiële, economische of sociale ontwikkeling rekening wordt gehouden en leidt dit nog tot andere inzichten voor de bijsturing van het programma en/of de inzet van de flexibiliteitsbijdrage?	Paragraaf 6.5
Sluit de berekening van de simplified cost options nog aan bij de huidige economische ontwikkelingen?	Paragraaf 3.3
Deel 2: uitvoering en implementatie van het EFRO-programma	
Hoe is het proces van de uitvoering verlopen (uitwerken van de openstellingen, aanvraag, projectselectie door commissie van deskundigen, afhandeling aanvraag, communicatie)?	Hoofdstuk 3
In hoeverre is er verschil per programma en zijn daaruit 'good practices' te destilleren?	Hoofdstuk 7
Is bij de uitvoering sprake van implementatieproblemen? Zo ja, hoe is hier mee omgegaan en wat is het resultaat?	Hoofdstuk 3
In hoeverre is sprake van een doelmatige uitvoering? Welke factoren zijn van invloed op een (on)doelmatige uitvoering?	Hoofdstuk 4 en paragraaf 7.3
Hoeveel projectaanvragen zijn ingediend en welke aandeel is gehonoreerd per programma? Wat zijn de belangrijkste redenen voor het niet-honoreren van aanvragen?	Paragraaf 5.2
Welke inhoudelijke aanpassingen aan de programma's zijn eventueel wenselijk naar aanleiding van de ervaringen met de uitvoering en gerealiseerde programmaprestaties?	Paragraaf 7.4
Deel 3: financiering	
Welke eisen/voorwaarden worden vanuit het programma gesteld aan de financiering van projecten? Aan welke eisen moeten projecten voldoen om voor subsidie in een aanmerking te komen?	Paragraaf 5.2
Uitputting budget a. Hoe verloopt de uitputting van het budget? b. s dit wel/niet volgens de verwachting? c. Wat zijn de belangrijkste redenen hiervoor?	Hoofdstuk 4
Rijkscofinanciering a. Welk bedrag aan cofinanciering is ingezet en uit welke bronnen (publiek/privaat)? b. Hoe worden Rijkscofinancieringsmiddelen ingezet? (naar type projecten/interventies) Welke specifieke eisen/randvoorwaarden gelden er voor de inzet van EZK-cofinanciering?	Paragraaf 4.4

overeengekomen prioriteiten en het testen en proefdraaien van oplossingen ter beperking van de congestie op het elektriciteitsnet bevorderen, en daarbij de kansen die het platform voor strategische technologieën voor Europa biedt om het concurrentievermogen te verbeteren, in overweging nemen.

²³ [Update van het Integraal Nationaal Plan Energie en Klimaat 2021-2030 | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

Bijlage 2: Gebruikte bronnen

Gesproken personen

Landsdeel Noord

Geïnterviewden

Naam	Functie/Rol
Friso Douwstra	Gedeputeerde Friesland
Deka Wind	Directie, SNN
Pieter Geerlings	Controller, SNN
Maartje Houten	Controller, SNN
Luc Hulsman	Programmamanager, SNN
Danny Kerstholt	Programmamanager, SNN
Joep Hoveling	Programmamanager, SNN
Haddo Brouwer	Projectleider subsidieteam, SNN
Dita Leeuwerik	Projectleider subsidieteam, SNN
Jouke van Dijk	Deskundigencommissie, voorzitter
Jeroen Rijnhart	Deskundigencommissie, vicevoorzitter
Bert Roman	Monitoringcomité, voorzitter
Joyce Walstra	Monitoringcomité, vertegenwoordiger werkgevers
Arjan Edzes	Monitoringcomité, expert monitoring en evaluatie
Rik Hoppenbrouwers	Provincie Groningen
Jacob Heuker	Provincie Drenthe

Aanwezigen validatiesessie

Naam	Functie/Rol
Danny Kerstholt	Programmamanager, SNN
Joep Hoveling	Programmamanager, SNN
Haddo Brouwer	Projectleider subsidieteam, SNN
Arjen van der Kaa	Leidinggevende team Europese Subsidieprogramma's
Rik Hoppenbrouwers	Provincie Groningen
Jacob Heuker	Provincie Drenthe
René Zijlstra	Provincie Friesland
Dita Leeuwerik	Projectleider subsidieteam, SNN

Landsdeel Oost

Geïnterviewden

Naam	Functie/rol
Anne Schurink	Programmaleider
Hans Ahoud	Programmamanager
Murad Bici	Programmamanager
Gerko Slotman	Programmamanager
Rembert Melman	Controller
Marianna Makowiecka	Financieel adviseur
Gerard van Gorkum	Deskundigencommissie, voorzitter
Miriam Luizink	Deskundigencommissie, plaatsvervangend voorzitter
Rens Buchwaldt	Monitoringcomité
Laurens de Lange	Monitoringcomité
Thea van Kemenade	Begunstigde
Wouter Dijkman	Begunstigde
Arno Dumoré	Begunstigde
Frank Gervedink	Subsidieadviseur
Marinus Neervoort	Subsidieadviseur

Aanwezigen validatiesessie

Naam	Functie/rol
Hans Ahoud	Programmamanager
Gerko Slotman	Programmamanager

Landsdeel Zuid

Geïnterviewden

Naam	Functie/Rol
Marc Glaudemans	Programmadirecteur Europese Programma's, Noord-Brabant
Sander Donders	Controller, Stimulus Programmamanagement
Eline de Graaff	Coördinerend programmamanager OPZuid 2021-2027, Stimulus Programmamanagement
Dries van Halder	Programmamanager, Stimulus Programmamanagement
Erik van Merrienboer	Burgemeester, Gemeente Terneuzen, Monitoringcomité
Wim Bens	Adviescommissie
Arendo Schippers	Coördinator, provincie Zeeland
Johan van de Vijver	Financieel adviseur, Stimulus
Anna Ozerova	Programmamanager, provincie Limburg
Theo Kremers	Adviescommissie
Jan Cobbenhagen	Stuurgroep, Universiteit Maastricht
Dhr. W. Nielen	Gedeputeerde, provincie Zeeland

Aanwezigen validatiesessie

Naam	Functie/Rol
Arendo Schipper	Coördinator, provincie Zeeland
Anna Ozerova	Programmamanager, provincie Limburg
Dries van Halder	Programmamanager, Stimulus Programmamanagement
Mina Ait Bouih	Programmamanager, Stimulus Programmamanagement
Eline de Graaff	Coördinerend programmamanager OPZuid 2021-2027, Stimulus Programmamanagement
Marisa Dohmen	Adviseur Europese Programma's, provincie Noord-Brabant
Sander Donders	Controller, Stimulus
Johan van de Vijver	Financieel adviseur, Stimulus Programmamanagement

Landsdeel West

Geïnterviewden

Naam	Functie/Rol
Ruud van Raak	Hoofd beheerautoriteit, KvW
Saskia Bruines	Wethouder Den Haag, voorzitter Stedelijke Adviesgroep Den Haag
Jeroen Elzenaar	Controller, KvW
Marleen van Meijeren	Controller, KvW
Mark van Marken	Programmamanager, KvW
Daan van Baar	Steunpunt KvW, provincie Zuid Holland
Alexander Hulshof	Steunpunt KvW, provincie Utrecht
Paul Allthuis	Monitoringcomité
Jan Willem Donkers	Deskundigencommissie, voorzitter
Robbert-Jan Kromkamp	Deskundigencommissie, lid
Arij van Berkel	Deskundigencommissie, lid
Jeroen Noot	Begunstigde
Marjan Kreijns	Begunstigde
Hilal Makhoukhi	Begunstigde
Ellen Hietbring Benedict	Subsidieadviseur
Marinus Neervoort	Subsidieadviseur
Oege Doornbosch	Subsidieadviseur

Aanwezigen validatiesessie Programma West

Naam	Functie/Rol
Ruud van Raak	Hoofd beheerautoriteit, KvW
Jeroen Elzenaar	Controller, KvW
Marleen van Meijeren	Controller, KvW
Edwin Bijkerk	Programmasecretaris, KvW
Rik van der Laan	Programmamanager, KvW
Mark van Marken	Programmamanager Amsterdam, KvW
Nienke Smidman	Programmamanager Den Haag, KvW
Bart Visscher	Steunpunt KvW, provincie Flevoland
Tessa de Boer	Steunpunt KvW, provincie Noord-Holland
Marja Baas	Steunpunt KvW, provincie Noord-Holland
Femke van Egmond	Steunpunt KvW, provincie Utrecht
Daan van Baar	Steunpunt KvW, provincie Zuid-Holland
Felix Netten	Ministerie van Economische Zaken

Aanwezigen validatiesessie Stedelijk Luik

Naam	Regio/Rol
Ruud van Raak	Hoofd beheerautoriteit, KvW
Edwin Bijkerk	Programmasecretaris, KvW
Sarah Davies	Steunpunt KvW, provincie Utrecht
Femke van Egmond	Steunpunt KvW, provincie Utrecht
Marieke Dijksterhuis	Gemeente Rotterdam
Rik van der Laan	Programmamanager, KvW
Henrik Terlouw	Gemeente Den Haag
Vesna Janjac	Gemeente Amsterdam
Jelle van der Weijde	ROM regio Utrecht
Mark van Marken	Programmamanager Amsterdam, KvW
Marije Poel	Hogeschool van Amsterdam
Nienke Smidman	Programmamanager Den Haag, KvW

Operationele programma's 2021-2027 van de vier beheerautoriteiten

- Programma EFRO 2021-2027 Noord-Nederland. Geraadpleegd op <https://www.snn.nl/sites/default/files/documents/sfc2021-PRG-2021NL16RFPR001-1.1.pdf>.
- Programma EFRO 2021-2027 Oost-Nederland. Geraadpleegd op https://media.gelderland.nl/sfc2021_PRG_2021_NL_16_RFPR_004_1_1web_096b8d571a.pdf?updated_at=2022-08-26T07:58:32.639Z.
- Programma EFRO 2021-2027 Zuid-Nederland. Geraadpleegd op <https://www.stimulus.nl/opzuid-2021-2027/wp-content/uploads/sites/12/2022/04/Programma-EFRO-2021-2027-Zuid-Nederland-uitgebreide-versie.pdf>.
- Programma EFRO 2021-2027 West-Nederland. Geraadpleegd op <https://www.kansenvoorwest2.nl/files/efro-2021-2027-kvw3-dec-2021.pdf>.

Rapporten en wetten EU

- Europese Commissie. (2023). *UITVOERINGSBESLUIT VAN DE COMMISSIE van 10.7.2023 tot wijziging van Uitvoeringsbesluit C(2022) 4903 tot goedkeuring van het programma 'EFRO 2021-2027 Oost-Nederland' voor steun uit het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling in het kader van de doelstelling 'Investeren in werkgelegenheid en groei' voor de regio's Overijssel en Gelderland in Nederland*.
- Europees Parlement. (2021). *Verordening 2021/1060 EN - EUR-Lex*. Geraadpleegd op <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=celex%3A32021R1060>.
- Europees Parlement. (2024). *VERORDENING (EU) 2024/795*. Geraadpleegd op <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A32024R0795>.
- Europese Unie. (2013). *Handvest van de grondrechten van de Europese Unie*. Geraadpleegd op https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_nl.pdf.
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. *Concept update Integraal Nationaal Plan Energie en Klimaat 2021-2030*. Geraadpleegd op <https://open.overheid.nl/documenten/105257f6-c87e-4603-8521-244feadade6a/file>.
- Overheid.nl. *Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (BWV0001506)*. Geraadpleegd op <https://wetten.overheid.nl/BWV0001506/2013-07-01>.
- Raad van de Europese Unie. *Aanbeveling van de Raad inzake het economisch, sociaal, werkgelegenheids-, structuur- en begrotingsbeleid van Nederland*. Geraadpleegd op

<https://op.europa.eu/nl/publication-detail/-/publication/fdeaef0a-2ee7-11ef-a61b-01aa75ed71a1/language-nl>.

Aangeleverde data Kansen voor West

- Dataset MTR West: Overzicht aanvragen en projecten regio West.
- Dataset 20241113 Totaal Data West MK. (Aangeleverd door Kansen voor West).
- Dataset KVV Projectoverzicht_11-09-2024. (Aangeleverd door Kansen voor West).
- Methodologisch Kader Kansen voor West 2021-2027.
- Kansen voor West. *Aanvullende voorwaarden voor projecten bij de openstellingen met de specifieke doelen 2.1, 2.3 of 2.4.*
- Kansen voor West. *Monitor EFRO West 2024*
- Kansen voor West. *Kansen voor Rotterdam III: uitvoeringsplan GTI Rotterdam.*
- Kansen voor West. *Haags Uitvoeringsprogramma Kansen voor West III*
- Kansen voor West. *Uitvoeringsplan Kansen voor Amsterdam 2021 - 2027*
- Kansen voor West. *Uitvoeringsplan 'Kansen voor Utrecht' 2021-2027*

Aangeleverde data EFRO Oost

- Dataset MTR Oost: Overzicht aanvragen en projecten regio Oost.
- Methodologisch Kader EFRO Oost 2021-2027.
- EFRO Oost. *stand van zaken programma 2021 – 2027_MC 30 november 2023.*
- EFRO Oost. *stand van zaken programma 2021-2027_MC 30 mei 2024.*
- EFRO Oost. *Programmering Budget Oost 2021 – 2027.*
- EFRO Oost. *Programmeringsvoorstel 2021-2027.*
- EFRO Oost. *Overzicht aanvragen t.b.v. mid term review.*

Aangeleverde data OPZuid

- Dataset MTR Zuid: Overzicht aanvragen en projecten regio Zuid.
- Methodologisch Kader OPZuid 2021-2027
- Inhoudelijk kader en kalender openstellingen OPZuid

Aangeleverde data SNN

- MTR Noord: Overzicht aanvragen en projecten regio Noord.
- SNN: extra gegevens aangeleverd door SNN, *bestand 'data - 2024-10-16T182427.209'.*
- Overzicht aanvragen tbv mid term
- Methodologisch Kader EFRO 2021-2027
- Data projecten in pijplijn

Websites

- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). *Dienstenprijzen*. Geraadpleegd op <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/83760NED>.
- EFRO Oost. *Organisatie*. Geraadpleegd op <https://www.efro-oost.eu/over-efro-oost/organisatie>.
- EFRO Oost. *Vragen en Antwoorden – EFRO Oost 2021 – 2027*. Geraadpleegd op https://media.gelderland.nl/Q_and_A_EFRO_Oost_2021_2027_versie_september_2024_629528cb34.pdf.
- Europees Parlement. *Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO)*. Geraadpleegd op <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/nl/sheet/95/europees-fonds-voor-regionale-ontwikkeling-efro->.

- Europese Unie. *Strategic Technologies for Europe Platform*. Geraadpleegd op https://strategic-technologies.europa.eu/index_en?prefLang=nl&etrans=nl.
- SNN. *Deskundigencommissie*. Geraadpleegd op <https://www.snn.nl/programmas/deskundigencommissie>.
- SNN. *Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling 2021-2027*. Geraadpleegd op <https://www.snn.nl/programmas/efro-2021-2027>.

Overig

- EFRO Handboek 2021-2027. Geraadpleegd op https://media.gelderland.nl/5_5_TGA_Handboek_EFRO_2021_2027_GOEDGEKEURD_0a760b6fd4.pdf?updated_at=2022-11-15T12:42:52.691Z.
- EFRO Oost. *Beoordelingscriteria Programma EFRO 2021-2027 Oost-Nederland*. Geraadpleegd op https://media.gelderland.nl/Beoordelingscriteria_EFRO_2021_2027_d2c52ab8b0.pdf.
- Kansen voor West. *Samenvatting Programma Kansen voor West III periode 2022-2029*. Geraadpleegd op <https://kvw3.kansenvoorwest.nl/files/samenvatting-programma-kvw-2022-2029.pdf>
- Kansen voor West. *Regionale Innovatie Slimme Specialisatie Strategie RIS3 West-Nederland*. Geraadpleegd op <https://www.kansenvoorwest2.nl/files/ris-west-def-xiii.pdf>.
- OPZuid. *Beoordelingskader EFRO 2021-2027*. Geraadpleegd op 2021-2027-4a.- Beoordelingskader-EFRO-2021-2027-versie-16-maart-2021.pdf
- OPZuid. *Innoveren en realiseren met impact RIS3 Zuid-Nederland 2021-2027*. Geraadpleegd op <https://www.stimulus.nl/wp-content/uploads/2020/04/RIS3-Zuid-Nederland-2021-2027-21-april-2020.pdf>.
- OPZuid. *Operationeel Programma EFRO ZuidNederland 2021-2027*. Geraadpleegd op <https://www.stimulus.nl/opzuid-2021-2027/wp-content/uploads/sites/12/2022/04/Programma-EFRO-Zuid-Nederland-2021-2027-versie-22-12-2021.pdf>
- P.A. Balland & R. Boschma. *Op zoek naar kansen in West-Nederland*, 14 mei 2024.
- P.A. Balland & R. Boschma. *Op zoek naar kansen in Oost-Nederland*, 14 mei 2024.
- P.A. Balland & R. Boschma. *Op zoek naar kansen in Zuid-Nederland*, 14 mei 2024.
- P.A. Balland & R. Boschma. *Op zoek naar kansen in West-Nederland*, 14 mei 2024.
- Provincie Gelderland. *Slimme specialisatiestrategie (RIS3) Oost-Nederland 2021-2027*. Geraadpleegd op https://media.gelderland.nl/OP_Oost_RIS_3_Oost_Nederland_versie_1_0_DEF_5409280cbd.pdf.
- SNN. *Voortgangsrapportage EFRO 2021-2027*, 30 juni 2024.
- SNN. *Beoordelingskader programma EFRO 2021-2027 Noord-Nederland*.
- SNN. *RESEARCH- EN INNOVATIESTRATEGIE VOOR SLIMME SPECIALISATIE (RIS3) VOOR NOORD-NEDERLAND 2021-2027*. Geraadpleegd op <https://www.snn.nl/sites/default/files/documents/RIS3%202021%20-%202027%20-%20Samenvatting%20%281%29.pdf>.
- SNN. *Samenvatting RIS3 Noord-Nederland*. Geraadpleegd op <https://www.snn.nl/sites/default/files/documents/RIS3%202021%20-%202027%20-%20Samenvatting%20%281%29.pdf>
- SNN. *Programmeringsnotitie EFRO 2021-2027 Noord-Nederland*.

Bijlage 3: Begrippen

Verordening²⁴

Beginselen en regels voor vrijmaking (N+3-regel)

Artikel 105 van de verordening (EU) 2021/1060 beschrijft de N+3-regel, die ervoor moet zorgen dat lidstaten de EFRO-gelden binnen een bepaalde periode benutten. De regel stelt dat elk jaar waarin de EU subsidies beschikbaar stelt, de lidstaat 3 jaar de tijd krijgt om dit bedrag te gebruiken of een betalingsaanvraag in te dienen. Dit betekent bijvoorbeeld dat het geld dat in 2022 is vastgelegd, uiterlijk 31 december 2025 moet worden besteed of een betalingsaanvraag moet zijn ingediend. Wanneer dit niet het geval is, zal de Europese Commissie het niet-bestede bedrag terugtrekken en zal de lidstaat dat deel van de subsidie verliezen.

Artikel 91 van de verordening (EU) 2021/1060 beschrijft hoe vaak en wanneer een lidstaat betalingsaanvragen kan indienen bij de Europese Commissie. De N+3-regel speelt hierin een rol in dat lidstaten adequaat betalingsaanvragen moeten indienen en middelen moeten besteden om te voorkomen dat de middelen worden ingetrokken. De lidstaten kunnen gedurende het jaar een betalingsaanvraag indienen.

Overdracht van middelen (flexibiliteitsbedrag)

Artikel 86, lid 1 van de verordening (EU) 2021/1060 stelt dat voor programma's die vallen onder de doelstelling 'investeren in werkgelegenheid en groei' er een specifieke regeling van toepassing is met betrekking tot de jaren 2026 en 2027. Bij deze jaren wordt 50% van de bijdrage ingehouden, wat wordt vermeld als het 'flexibiliteitsbedrag'. Dit bedrag wordt definitief toegewezen aan het programma na goedkeuring van een besluit van de Europese Commissie, dat voortvloeit uit de mid term evaluatie van het programma.

²⁴ [Verordening - 2021/1060 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

Bijlage 4: Financiële voortgang

Noord-Nederland

Totale kosten gehele periode (peildatum: 01-12-2024)

Prioriteit	Regiocategorie	Budget (A)	Projecten gecommiteerd (B)	Totaal gecommiteerd tov budget (B/A)
1	Meer ontwikkeld	48	14	29%
1	Transitie	113	23	20%
2	Meer ontwikkeld	22	2	9%
2	Transitie	50	15	30%
Totaal	Meer ontwikkeld	71	16	23%
	Transitie	163	38	23%
		234	54	23%

Bron: Programma EFRO-NNL 2021-2027 & Dataset MTR Noord, bewerking Ecorys

Geplande en gecommiteerde EFRO bedragen gehele periode (peildatum: 01-12-2024)

Prioriteit	Regiocategorie	EFRO budget ²⁵ (A)	Technische Bijstand (B)	EFRO gecommiteerd (C)	EFRO gecommiteerd tov budget (C/A)
1	Meer ontwikkeld	18	0,6	5	28%
1.1		16	0,6	5	31%
1.4		2	0	0	0%
1	Transitie	55	2	6	11%
1.1		47	1,7	6	13%
1.4		5	0,3	0	0%
2	Meer ontwikkeld	8	0,3	1	13%
2.2		3	0,1	0,3	10%
2.3		3	0,1	0	0%
2.6		3	0,1	0,5	17%
2	Transitie	23	1	5	22%
2.2		7	0,3	1	14%
2.3		7	0,3	0	0%
2.6		8	0,3	4	50%
Totaal	Meer ontwikkeld	26	1	6	23%
	Transitie	78	3	11	14%
		104	4	17	16%

Bron: Programma EFRO-NNL 2021-2027 & Dataset MTR Noord, bewerking Ecorys

²⁵ Excl. technische bijstand; incl. flexibiliteitsbijdrage.

Totaal ingediende kosten (peildatum: 01-12-2024)

Prioriteit	Regiocategorie	Budget (A)	Ingediende kosten (B) ²⁶	Ingediende kosten tov budget (B/A)
1	Meer ontwikkeld	48	2	4%
1	Transitie	113	4	4%
2	Meer ontwikkeld	22	0,5	2%
2	Transitie	50	2,5	5%
Totaal	Meer ontwikkeld	71	2	3%
	Transitie	163	7	4%
		234	9	4%

Bron: Programma EFRO-NNL 2021-2027 & Dataset MTR Noord, bewerking Ecorys

²⁶ Dit zijn de kosten die bij het programma zijn ingediend. Na goedkeuring kunnen deze worden opgenomen in de betaalaanvraag richting de Europese Commissie.

Oost-Nederland

Totale kosten gehele periode (peildatum: 01-12-2024)

Prioriteit	Budget (A)*	Projecten gecommiteerd (B)	Totaal gecommiteerd tov budget (B/A)
1	153	52	33%
2	64	10	16%
Totaal	217	62	29%

Bron: Programma EFRO-ONL 2021-2027 en Dataset MTR Oost, bewerking Ecorys

Geplande en toegekende EFRO bedragen gehele periode (peildatum: 01-12-2024)

Prioriteit	EFRO budget (A)	Technische Bijstand (B)	EFRO gecommiteerd (C)	EFRO gecommiteerd tov budget (C/A)
1.1	54	2	15	28%
2	24	1	3	13%
2.2	12	0,4	1	8%
2.3	12	0,4	2	17%
Totaal	79	3	18	23%

Bron: Programma EFRO-ONL 2021-2027 en Dataset MTR Oost, bewerking Ecorys

Ingediende kosten (peildatum: 01-12-2024)

Prioriteit	Budget (A)*	Ingediende kosten bij het programma ²⁷ (B)	Ingediende kosten tov budget (B/A)
1	153	15,5	10%
2	64	0,5	1%
Totaal	217	16	7%

Bron: Programma EFRO-ONL 2021-2027 en Dataset MTR Oost, bewerking Ecorys

²⁷ Dit zijn de ingediende kosten bij het programma. Na goedkeuring van deze kosten door de beheerautoriteit worden deze kosten via een betaalaanvraag ingediend bij de EC.

Zuid-Nederland

Totale kosten gehele periode (peildatum: 01-12-2024)

Prioriteit	Budget (A)*	Projecten gecommiteerd (B)	Gecommiteerd tov budget (B/A)
1	218	129	59%
2	93	43	46%
Totaal	311	172	55%

Bron: Programma EFRO-ZNL 2021- 2027 & Dataset MTR Zuid, bewerking Ecorys

Geplande en toegekende EFRO bedragen gehele periode (peildatum: 01-12-2024)

Prioriteit	EFRO budget (A)	Technische Bijstand (B)	EFRO gecommiteerd (C)	EFRO gecommiteerd tov budget (C/A)
1.1	74	2,6	37	50%
2.2	16	0,6	5	31%
2.3	16	0,6	7	44%
Totaal	105	3,6	49	47%

Bron: Programma EFRO-ZNL 2021- 2027 & Dataset MTR Zuid, bewerking Ecorys

Ingediende kosten (peildatum: 01-12-2024)

Prioriteit	Budget (A)*	Ingediende kosten bij het programma ²⁸ (B)	Ingediende kosten tov budget (B/A)
1	218	30	14%
2	93	8	9%
Totaal	311	38	12%

Bron: Programma EFRO-ZNL 2021- 2027 & Dataset MTR Zuid, bewerking Ecorys

²⁸ Dit zijn de ingediende kosten bij het programma. Na goedkeuring van deze kosten door de beheerautoriteit worden deze kosten via een betaalaanvraag ingediend bij de EC.

West-Nederland

Totale kosten gehele periode (peildatum: 01-12-2024)

Prioriteit	Regiocategorie	Budget (A)	Projecten gecommitteerd (B)	Gecommitteerd tov budget (B/A)
1	Meer ontwikkeld	241	181	75%
1	Transitie	28	13	46%
2	Meer ontwikkeld	140	149	100%
2	Transitie	12	0	0%
5	Meer ontwikkeld	78	28	36%
Totaal	Meer ontwikkeld	459	358	78%
	Transitie	39	12	31%
		499	371	74%

Bron: Programma EFRO-WNL 2021-2027 & Dataset MTR West, bewerking Ecorys

Geplande en gecommitteerde EFRO bedragen gehele periode (peildatum: 01-12-2024)

Prioriteit	Regio- categorie	EFRO budget ²⁹ (A)	Technische Bijstand (B)	EFRO gecommitteerd (C)	EFRO gecommitteerd tov budget (C/A)
1.1	Meer ontwikkeld	93	3	59	63%
1.1	Transitie	16	1	5	31%
2	Meer ontwikkeld	54	2	27	50%
2.1		16	0,5	5	31%
2.2		11	0,4	3	27%
2.3		11	0,4	6	55%
2.6		14	0,5	13	93%
2	Transitie	7	0	0	0%
2.1		0	0	0	0%
2.2		3	0	0	0%
2.3		1	0	0	0%
2.6		3	0	0	0%
5	Meer ontwikkeld	30	1	11	36%
Totaal	Meer ontwikkeld	177	6	96	54%
	Transitie	23	1	5	22%
		200	7	101	51%

Bron: Programma EFRO-WNL 2021-2027 -- Dataset MTR West, bewerking Ecorys

²⁹ Excl. technische bijstand; incl. flexibiliteitsbijdrage.

Totaal ingediende kosten (peildatum: 01-12-2024)

Prioriteit	Regiocategorie	Budget (A)	Totaal ingediende kosten (B) ³⁰	Totale ingediende kosten tov budget (B/A)
1	Meer ontwikkeld	241	49	20%
1	Transitie	28	6	18%
2	Meer ontwikkeld	140	19	14%
2	Transitie	12	0	0%
5	Meer ontwikkeld	78	5	7%
Totaal	Meer ontwikkeld	459	73	16%
	Transitie	39	6	15%
		499	78	16%

Bron: Programma EFRO-WNL 2021-2027 & Dataset MTR West, bewerking Ecorys

³⁰ Dit zijn de kosten die bij het programma zijn ingediend. Na goedkeuring kunnen deze worden opgenomen in de betaalaanvraag richting de Europese Commissie.

Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Nederland

Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam
Nederland

T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com

K.v.K. nr. 24316726

W www.ecorys.nl